

VALTAISTAVAA TOIMINTAA
INTIALAISILLE KATULAPSILLE

Henriikka Hytönen

Opinnäytetyö, syksy 2010

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Etelä Järvenpää

Sosiaalialan koulutusohjelma

Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK) +

Kirkon nuorisotyöntekijän virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Hytönen, Henriikka. Valtaistavaa toimintaa intialaisille katulapsille. Järvenpää, syksy 2010, 80 s., 4 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä Järvenpää. Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyöntekijän virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön tarkoitus oli luoda aktivoivaa sekä osallistavaa toimintaa intialaisen *The Institute of Psychological and Educational Research* -järjestön toimintaan osallistuville katulapsille. Tavoitteena oli myös selvittää, kuinka toiminnan jatkuminen varmistettaisiin tulevaisuudessa. Tarkoituksena oli luoda valtaistavaa toimintaa, jota järjestön parissa työskentelevät vapaaehtoiset voisivat hyödyntää jatkossa katulasten tarpeiden mukaan.

Toiminnallinen projekti suunniteltiin yhteistyössä järjestön kanssa, katulasten toiveet huomioiden. Projektin toteutuksesta vastasivat seitsemän suomalaista ammattikorkeakouluopiskelijaa. Projektin toiminta keskittyi musiikin, liikunnan, kuvataiteen sekä pelien ja leikkien ympärille. Projektiin kytkeytyi varsinaisen toiminnan lisäksi myös katulasten haastatteluja sekä piirustustuokioita, joiden tarkoituksena oli kartoittaa lasten arkea ja toimintakykyä. Haastatteluiden ja piirustustuokioiden avulla pyrittiin myös selvittämään, miksi juuri näille lapsille on toivottavaa järjestää valtaistavaa toimintaa, joka lisää heidän osallistumismahdollisuuksia ja parantaa osaltaan heidän elämänlaatua. Lisäksi aineistoa kerättiin havainnoimalla sekä pitämällä kenttäpäiväkirjaa. Tutkimusaineisto kerättiin syys-marraskuussa 2009, kun projektia toteuttaneet opiskelijat tekivät kansainvälistä harjoittelua Kolkatassa, Intiassa.

Toiminnallinen projekti onnistui suunnittelultaan ja toteutukseltaan hyvin. Projektin toiminta vastasi suurelta osin katulasten tarpeisiin. He pääsivät toteuttamaan itseään ja kokivat sosiaalisen arvostuksen, rakkauden, yhteenkuuluvuuden sekä turvallisuuden tunteita. Tuloksissa korostuivat lisäksi projektin vetäjän ja katulapsen välisen suhteen merkitys sekä katulasten osallistamisen tärkeys. Tutkimuksessa ilmeni, että hyvä vuorovaikutussuhde sekä osallistaminen vahvistavat lapsen hyvinvointia. Osallistamisella on vaikutusta myös katulasten sosiaalisten ongelmien lievittämiseen sekä heidän sosiaalisen pääomansa kasvulle.

Toiminnan jalkauttaminen osaksi järjestön toimintaa ei ole toistaiseksi onnistunut. Merkittävin syy tähän on ollut vapaaehtoisten määrän vähyys sekä järjestön resurssien rajallisuus. Tutkimustulosten perusteella katulapset hyötyivät projektista monella tapaa. Tästä syystä toiminnan jatkuminen olisi toivottavaa. Toimintaan osallistuneet lapset ovat sosiaalisen epäoikeudenmukaisuuden uhreja: katulapsia, lapsityöläisiä, hyväksikäytön ja väkivallan uhreja. Heidän arjessaan täysipainoinen lapsuus ei toteudu. Yhteisöllisen ja osallistavan toiminnan avulla katulapset saavat elää ”aidosti lapsuuttaan”: leikkiä, liikua ja ilmaista itseään eri taiteen keinoin.

Asiasanat: katulapsi, osallistaminen, sosiaalinen pääoma, valtaistaminen, yhteisöllisyys

ABSTRACT

Henriikka Hytönen. Empowering activities for Indian street children. 80 p., 4 appendixes. Language: Finnish. Järvenpää, Autumn 2010. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The purpose of this study was to create activating and participating activities for Indian street children who attend activities carried out by an organization called The Institute of Psychological and Educational Research. The purpose was also to find out how to ensure that the activity could continue in the future. The goal was to create empowering activities, which could be transferred in future for the needs of the street children by the volunteers of the organization.

The functional project was planned in co-operation with the organization, taking the wishes of the street children into consideration. Seven Finnish students from a University of Applied Sciences were responsible for the execution of the project. The activity of the project focused on music, physical exercises, crafts, games and playing. In addition of the activity there were interviews and drawing sessions for the street children. The purpose was to explore the children's everyday life and functional ability. The aim was also to find out why it is advisable to arrange empowering activities for these children. This kind of activity increases children's opportunities to participate and it improves their quality of life for its part. The data were also collected by observing and by keeping a field diary. The data collection process was carried out in September-November 2009 when the students from a University of Applied Sciences were carrying out their international practical training in Kolkata, India.

The functional project succeeded in planning and in realization. The activity was largely able to reach for the needs of the street children. They were allowed to express themselves and they experienced feelings of social appreciation, love, cohesion and safety. In the results the relationship between a project leader and a street child and the importance of street children's participation were emphasized. It turned out that a good interaction relationship and participation underpins the child's well-being. Participation has also an impact to ease the social problems of the street children and to increase their social capital.

Deployment of the functional project into the organization's work has not succeeded well so far. The main reasons for this have been the scarcity of the number of volunteers and limited resources of the organization. Based on the study results street children benefited from the project in many ways. For this reason, continuing the activity would be desirable. The children who attended the activities are victims of social injustice: street children, child laborers and victims of abuse and violence. In their everyday life a well-balanced childhood is not fulfilled. With communal and participating activities the street children are able to live "a real childhood": play, exercise and express themselves through different art forms.

Keywords: street children, participation, social capital, empowering, communality

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TARVE JA LÄHTÖKOHDAT	8
3 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT.....	9
3.1 Ihmisoikeudet ja maailman lasten hyvinvointi	9
3.1.1 Hyvinvointi	10
3.1.2 Katulapset.....	11
3.2 Intian tasavalta	13
3.3 The Institute of Psychological and Educational Research	15
3.3.1 IPER:in toiminta	16
3.3.3 IPER:in sijoittuminen Intian yhteiskunnassa	18
3.4 Sosiaalipedagogiikka.....	18
3.4.1 Valtaistaminen	19
3.4.2 Osallistaminen.....	21
3.4.3 Sosiaalinen pääoma.....	22
3.5 Kriittinen teoria	23
4 TAVOITTEET JATUTKIMUSKYSYMYKSET.....	25
5 TUTKIMUSMENETELMÄT.....	26
5.1 Toimintatutkimus	26
5.2 Etnografia.....	27
5.3 Triangulaatio	28
6 TUTKIMUSAINEISTON KERÄÄMINEN.....	30
6.1 Alkuehavainnointi.....	30
6.2 Toiminnallinen projekti.....	31
6.3 Piirustustuokiot	34
6.4 Haastattelut.....	36
6.5 Kenttäpäiväkirja	38
6.6 Video- ja valokuvamateriaali	39
7 TUTKIMUSAINEISTON ANALYSOINTI.....	40
7.1 Prosessiarviointi	40
7.2 Sisällönanalyysi.....	41
8 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	44
8.1 Toiminnallisen projektin merkitys katulapsille.....	44

8.2 Katulasten tarpeet.....	46
8.3 Katulasten osallistaminen.....	50
8.4 Projektin vetäjän ja ryhmäläisen suhteen merkitys	51
8.5 Työn arviointia	53
9 KONTEKSTUAALINEN TEOLOGIA.....	57
9.1 Vapautuksen teologia	57
9.2 Intialainen Dalit-teologia	60
9.3 Teologista pohdintaa	62
10 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	64
11 LOPUKSI.....	68
LÄHTEET.....	70
LIITE 1: Empowering Activities at IPER – Activating Children through Music, Physical Exercises, Crafts and Games & Playing -projektin eteneminen	
LIITE 2: Time Schedule	
LIITE 3: Interview for the children.	
LIITE 4: The Grande Finale Programme	

1 JOHDANTO

Katulapsia elää joka puolella maailmaa. Eniten heitä on suurimmissa kaupungeissa ja kehitysmaissa. Tarkkaa lukumäärää kaduilla elävistä lapsista ja nuorista ei ole, mutta Unicefin (2006, 40–41) arvion mukaan heitä on kymmeniä miljoonia, mahdollisesti jopa 170 miljoonaa. Katulapset ovat laiminlyötyjä sekä sosiaalisen epäoikeudenmukaisuuden uhreja. He elävät kadulla vailla perheen ja yhteiskunnan suojaa sekä huolenpitoa. He jäävät tyypillisesti vaille koulutusta ja säännöllistä toimeentuloa, vaikka he työskentelisivätkin lapsityöläisinä. Katulapset ovat usein hyväksikäytön sekä väkivallan uhreja. Heidän elämänsä on jokapäiväistä taistelua nälkää ja väkivaltaa vastaan – taistelua hengissä pysymiseksi.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on luoda *The Institute of Psychological and Educational Research* -järjestön toimintaan osallistuville intialaisille katulapsille aktivoivaa ja osallistavaa toimintaa. Tällaisen toiminnan luominen katulapsille on tärkeää, sillä he viettävät pääosan ajastaan kadulla. Kadulla he joutuvat ottamaan vastuuta asioista, joita lapsen ei toivoisi murehtivan ollenkaan. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi huoli omasta ravinnosta sekä toimeentulosta.

Osallistavan toiminnan avulla katulapsille pyritään tarjoamaan mahdollisuus olla aidosti lapsia. Toiminta keskittyy musiikin, liikunnan, kuvataiteen sekä pelien ja leikkien ympärille. Organisoitu yhteisöllinen ryhmä tarjoaa heille mahdollisuuden osallistua valtaistavaan toimintaan. Yhteistoiminnan avulla pyritään luomaan edellytyksiä heidän sosiaalisen pääoman kasvulle sekä positiivisen minäkuvan vahvistamiselle.

Toiminnassa korostuvat käytännöllisyys sekä lapsilähtöisyys. Toimintaa järjestetään lasten sekä järjestön työntekijöiden toiveiden mukaisesti. Toiminnassa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että kukin lapsi tulee kuulluksi sekä huomioiduksi omana itsenään. Toiminnallisen projektin vetäjinä toimii seitsemän suomalaista ammattikorkeakouluopiskelijaa. Kaikkien projektin ohjaajien opinnot keskittyvät sosiaali-, kasvatustieteiden ja kirkon alaan. Lisäksi ohjaajilla on työ- ja harjoittelukokemusta eri-ikäisten ja eri elämäntilanteissa elävien lasten ja nuorten parissa toimimisesta.

Toiminnallisen projektin lisäksi tutkimuksessa katulapsille järjestetään kaksi piirustus-tuokiota sekä osaa heistä haastatellaan. Näin lasten arkea ja toimintakykyä pyritään kar-toittamaan laajemmin. Haastatteluiden ja piirustustuokioiden avulla pyritään selvittä-mään myös sitä, minkä vuoksi juuri näille lapsille on toivottavaa järjestää valtaistavaa toimintaa, joka lisää heidän osallistumismahdollisuuksiaan ja parantaa osaltaan heidän elämänlaatuaan. Haastattelut ja piirustustuokioiden ovat oiva keino selvittää näitä asioita, yhteisen kielen puutteen vuoksi.

Uskonto ja uskonnollisuus korostuvat monella tapaa intialaisten katulasten arjessa. Tä-män vuoksi tutkimuksen teemaa sekä tuloksia reflektoidaan työn loppuosassa vapautuk-sen teologian sekä Dalit-teologian suuntauksista käsin. Kontekstuaalinen teologia on ylänimike näille suuntauksille, jotka korostavat sarron, syrjäytyneisyyden sekä köyhyy-den vastaista taistelua.

Tutkimuksessa korostuu sosiaalipedagoginen työ. Lasten valtaistamiseen, osallistami-seen sekä sosiaalisen pääoman karttumiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Sosiaalipe-dagogisella tasolla työ tähtää lasten sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseen ja lievittämi-seen, elämänhallinnan tukemiseen sekä osallisuuden ja osallistumisen edistämiseen. Tutkimuksessa suositetaan luovaan toimintaan perustuvia työmuotoja: musiikkia, liikun-taa, kuvataidetta sekä pelejä ja leikkejä. Lapsille järjestettävässä toiminnassa toteutuvat seuraavat periaatteet: itseapuun auttaminen, yhteisön ja yksilön itsekasvatuspotentiaalin vahvistaminen, dialogisuus, kriittinen tietoisuus, osallistuminen ja osallistaminen, toi-minnallisuus sekä elämyksellisyys.

2 OPINNÄYTETYÖN TARVE JA LÄHTÖKOHDAT

The Institute of Psychological and Educational Research -järjestö pyrkii edistämään toiminnallaan muun muassa lasten oikeuksien toteutumista. Järjestö toteuttaa suunniteltuja, tutkimustuloksiin perustuvia, ohjelmia lapsille, jotka eivät ole etuoikeutetussa asemassa. Nämä lapset ovat laiminlyötyjä sekä sosiaalisen epäoikeudenmukaisuuden uhreja: katulapsia, lapsityöläisiä, hyväksikäytön ja väkivallan uhreja. Nämä lapset eivät kykene puolustamaan itse itseään. He tarvitsevat aikuisten apua, saadakseen äänensä kuuluviin. IPER pyrkii tekemään tätä lasten täysipainoisen kasvun ja kehityksen kannalta arvokasta työtä. Järjestö koettaa tuoda ihmisten tietoisuuteen lasten aitoja tarpeita, tunteita ja toiveita. (The Institute of Psychological and Educational Research i.a.)

IPER toteuttaa tutkimuksia, erilaisia selvityksiä sekä käytännön kokeita, jotka pyrkivät kuvaamaan ja tarjoamaan lisätietoa niistä ongelmista, jotka haittaavat merkittävimmin lasten kehitystä. Järjestö toimii pääasiassa vapaaehtoisvoimilla, joten erilaisten toimintojen järjestäminen sekä selvitysten teko eivät ole itsestäänselvyys.

IPER esitti minulle ja kuudelle muulle suomalaisopiskelijalle keväällä 2009 pyynnön järjestää heidän toimintaansa osallistuville katulapsille jonkinlaista toimintaa kansainvälisen opiskelijavaihtomme aikana syksyllä 2009. IPER:ltä kerrottiin, että opiskelijat ovat järjestäneet aiemmin muun muassa voimaannuttavaa valokuvausta sekä käsityöpajan nuorille aikuisille naisille. Lapsille suunnattua toimintaa ei ole ollut kuitenkaan samassa mittakaavassa. Tämän vuoksi järjestö esitti toiveen erityisesti lapsille kohdistetusta toiminnasta. Tiedustelin IPER:in edustajalta mahdollisuutta kytkeä opinnäytetyöni tähän toimintaan. Järjestö otti tarjoukseni vastaan positiivisin mielin ja sovimme yhteistyöstä. Muut suomalaiset opiskelijat eivät olleet halukkaita työstämään päättötöitään kyseisen teeman ympärillä. Päädyimme järjestön ja muiden suomalaisten opiskelijoiden kanssa ratkaisuun, että kaikki opiskelijat suunnittelevat sekä toteuttavat toimintaa katulapsille yhdessä, mutta ainoastaan minä työstän prosessin pohjalta opinnäytetyön.

3 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Lasten täysipainoinen kehitys ja hyvinvointi eivät ole vain vanhempien tai muiden huoltajien, vaan koko yhteiskunnan vastuulla. Yhteiskunnan toiminta lapsia kohtaan voi olla kannustavaa tai välinpitämätöntä. Muun muassa sosiaali-, talous- sekä koulutuspolitiikka vaikuttavat merkittävästi lasten elinoloihin ja sitä kautta hyvinvointiin. Maailmassa on laajalle levinneitä kansainvälisiä sitoumuksia, jotka pyrkivät osaltaan varmistamaan lasten oikeuksien toteutumista. Muun muassa Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksessa 20.11.1989 hyväksytty lasten oikeuksien sopimus korostaa kaikkien lasten oikeuksia ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittisiin mielipiteisiin, kansallisuuteen, etniseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, vammaisuuteen tai syntyperään katsomatta. (UNICEF 2005, 7–8.)

3.1 Ihmisoikeudet ja maailman lasten hyvinvointi

Maailman laajimmin hyväksytty ihmisoikeussopimus on lasten oikeuksien sopimus. Se on ratifioitu 193 maassa, Intiassa vuonna 1992. Sopimus nähdään huipentumana lasten oikeuksien tunnistamisessa. Se sisältää maailmanlaajuisesti määritellyt käsitteet hyvästä lapsuudesta. Sopimuksen mukaan lapsilla on oikeus selviytymiseen, terveyteen sekä suojaan. Lapsilla on myös oikeus siihen, että heitä kannustetaan, heidät koulutetaan sekä siihen, että he pääsevät kehittymään täysipainoisesti. Lasten tulisi saada elää rakastavassa ja ymmärtävässä ympäristössä, jossa heille tarjoutuu mahdollisuus osallistua täysipainoisesti perhe-, kulttuuri- ja yhteiskunnalliseen elämään. Lasten tulisi olla suojattuja kaikenlaista väkivaltaa ja hyväksikäyttöä kohtaan. Lasten oikeuksien sopimuksen keskeiset periaatteet ovat: syrjimättömyys, omistautuminen lapsen eduille, lapsen mielipiteen kunnioittaminen sekä lapsen oikeus elää, selviytyä ja kehittyä. (UNICEF 2005, 1.)

Vuonna 2000 kaikki Yhdistyneiden kansakuntien jäsenmaat sopivat New Yorkissa järjestetyssä huippukokouksessa yhteisistä kehitystavoitteista (*Millenium Development Goals*), joilla pyritään auttamaan maailman köyhimpiä valtioita saavuttamaan mittavaa kehitystä vuoteen 2015 mennessä. Kehitystavoitteita on kahdeksan ja niissä näkyy vah-

va pyrkimys maailman lasten elinolojen ja hyvinvoinnin parantamiseksi. Tavoitteena on: poistaa äärimmäinen köyhyys ja nälänhätä, ulottaa peruskoulutus kaikille, edistää sukupuolten tasa-arvoa ja parantaa naisten asemaa, vähentää lapsikuolleisuutta, parantaa äitien terveyttä ja vähentää äitiyskuolleisuutta kolmella neljänneksellä, taistella aidsia, malariaa sekä muita tauteja vastaan, taata ympäristön kestävä kehitys sekä luoda globaali kumppanuus kehitykselle. Vuonna 2002 YK:n toimesta järjestettiin kokous, jossa pohdittiin uusia sitoumuksia täydentämään aiemmin asetettuja vuosituhattavoitteita. Kokouksessa tavoitteille asetettiin aiempaa selkeämpi päämäärä: *A World Fit for Children*, lapsille soveltuva maailma. (UNICEF 2005, 7–8; UNICEF 2006, 1–9.)

Lasten oikeuksien sopimus on edistänyt merkittäväällä tavalla lasten oikeuksia ihmiskunnan historiassa. Sen ja vuosituhattavoitteiden avulla on saavutettu konkreettisia tuloksia lasten oikeuksien parantamiseksi. Siitä huolimatta monen lapsuus on vakavasti uhattuna. Useilla alueilla ja useissa eri maissa lasten oikeuksia uhkaavat kolme keskeistä tekijää: köyhyys, aseelliset konfliktit sekä HIV / AIDS. Muut lasten selviytymistä sekä kehitystä uhkaavat tekijät ovat olemassa lähinnä näiden pääuhkien vuoksi. On kuitenkin olemassa lasten ihmisoikeuksien toteutumista haittaavia tekijöitä, joihin köyhyys, aseelliset konfliktit tai taudit eivät vaikuta. Näitä ovat esimerkiksi valtion tai alueen heikko hallinto sekä korruptio. (UNICEF 2005, 9-10; UNICEF 2006, 11.)

3.1.1 Hyvinvointi

Hyvinvointi koostuu fyysisestä, psyykkisestä sekä sosiaalisesta hyvinvoinnista. Nämä osa-alueet ovat tiiviisti kytköksissä toisiinsa ja vaikuttavat ihmisen kokonaisyhyvinvointiin. Fyysinen hyvinvointi koostuu muun muassa riittävästä levosta, monipuolisesta ravinnosta sekä liikunnasta. Psykkisellä hyvinvoinnilla tarkoitetaan tasapainoa itsensä kanssa sekä itsensä arvostamista. Sosiaalinen hyvinvointi puolestaan pitää sisällään sosiaalisen verkoston, johon kuuluvat muun muassa yksilön perhe sekä ystävät. (Tilastokeskus 2005.)

Lasten hyvinvoinnin ja heidän oikeuksien toteutumisen edistämiseksi kaikille maailman lapsille ja nuorille tulisi turvata: osuus yhteiskunnan voimavaroihin, oikeus suojeluun ja huolenpitoon sekä oikeus osallistua ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti itseään koskevaan päätöksentekoon ja yhteiskuntapolitiikkaan. Yhteiskunnan tulisi turvata lasten oi-

keudet mahdollisimman täysimääräisesti. Yhteiskunnan tulisi myös ottaa vastuu lasten hyvinvoinnista tilanteissa, joissa vanhempien tai muiden huoltajien voimavarat eivät riitä turvaamaan sitä. (Lapsiasiavaltuutettu 2007.)

Hyvinvoinnin edistämiseksi lasten terveyttä ja toimintakykyä tulee siis vaalia mahdollisimman täysimääräisesti. Lasten hyvinvointi edellyttää myös perustarpeista huolehtimista. Lisäksi kuulluksi ja nähdyksi tulemisen tunteilla on merkittävä hyvinvointia edistävä vaikutus. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2009, 15.) Lasten hyvinvoinnin takaamiseksi aikuisten onkin välttämätöntä verkostoitua ja pyrkiä edistämään lapsipolitiikkaa.

Tämän tutkimuksen keskiössä ovat intialaiset katulapset. He kuuluvat lapsiryhmään, jonka edustajat ovat todennäköisesti maailman köyhimpiä sekä haavoittuvimpia lapsia. Heidän perustarpeensa eivät tule tyydytetyiksi. He eivät saa osakseen niitä peruspalveluja ja sitä turvaa, jota jokainen lapsi tarvitsee kasvaakseen ja kehittyäkseen täysipainoisesti. Tämän vuoksi tässä tutkimuksessa hyvinvoinnilla viitataan fyysisten, psyykkisten sekä sosiaalisten osa-alueiden lisäksi myös katulasten ihmisoikeuksiin.

3.1.2 Katulapset

Katulapsilla tarkoitetaan maailman näkyvimpiä, mutta samaan aikaan näkymättömiä lapsia. Näkyviksi heidät tekee eläminen, oleminen sekä työskentely kaduilla – ympäri maailmaa. Näkymättömiksi heitä kutsutaan sen vuoksi, että he ovat niitä lapsia, joita on vaikein tavoittaa elintärkeillä palveluilla kuten opiskelulla sekä terveydenhuollolla. He ovat niitä lapsia, joiden suojeleminen on kaikkein vaikeinta. Kadulla ollessaan lapset ovat alttiita monenlaiselle hyväksikäytölle sekä riistolle. Heidän jokapäiväinen elämänsä on kaukana siitä ihanteellisesta lapsuudesta, joka on määritelty lasten oikeuksien sopimuksessa. Määrittelyistä huolimatta on tärkeää muistaa, että jokainen katulapsi on yksilö. He kaikki elävät yksilöllisten olosuhteiden keskellä. Heistä jokaisella on yksilöllinen tapansa elää kadulla ja he kaikki ovat ajautuneet kadulle yksilöllisistä syistä. (UNICEF 2006, 40.)

Katulapsista puhuttaessa tarkoitetaan kaikkia niitä kodittomia tai laiminlyötyjä lapsia, jotka asuvat kadulla. Yleisen määrittelyn mukaan katulapsina pidetään kaikkia niitä

lapsia, joille kadusta on muodostunut koti – koti, jota esimerkiksi lapsen perhe ei voi tarjota. Joillakin katulapsilla on siis perheenkin tarjoama koti, mutta se ei suo heille samanlaista suojaa, turvaa, valvontaa tai ohjausta kuin kadulla eläminen. Katulapselle *katu* on siis ensisijainen koti ja oleskelupaikka. Katulapset majailevat taivasalla, hylätyissä tai tyhjiissä asunnoissa, joutomailla ja niin edelleen. (Panter-Brick 2002, 148–150.)

Katulapsi-ilmiö voidaan jakaa perinteiseen sekä moderniin katulapsi-ilmiöön. Perinteisestä katulapsi-ilmiöstä puhuttaessa tarkoitetaan kaikkia niitä orpoja tai hylättyjä lapsia, joille katu on ainoa vaihtoehto elää. Lapsilta puuttuu siis koti sekä vanhemmat, jotka huolehtisivat heistä. Toisaalta perinteisen katulapsi-ilmiön edustajiksi voidaan lukea myös ne lapset, jotka työskentelevät kaduilla joko yhdessä vanhempiansa kanssa tai heidän valvonnassaan, hankkimassa osansa perheen elannosta. Perinteinen katulapsi-ilmiö on aina seurausta aineellisten resurssien puutteesta, joten puhtaimmillaan se näkyy kehitysmaissa. Lähes kaikissa teollisuusmaissa on olemassa jonkinlainen lastensuojelujärjestelmä, jonka puitteissa ilman vanhempiaan jääneiden lasten huolenpito on järjestetty. Teollisuusmaissa perinteistä katulasten ryhmää edustavatkin pääasiassa laittomasti maahan tulleet pakolaiset. (Hujala & Norlamo 1995, 16–17.)

Modernin katulapsi-ilmiön edustajia ovat puolestaan ne lapset, joilla on olemassa koti, mutta jotka jättävät sen omasta aloitteestaan tai olosuhteiden pakosta vaihtelevaksi ajaksi. Tyypillistä ilmiön edustajille on aikuiskontaktien vähäisyys. Lapset ja nuoret, jotka viettävät vapaasta tahdostaan pidempiä aikoja kadulla, edustavat tätä ryhmää. Heillä voi olla hyvinkin erilaiset lähtökohdat: osa on kokenut vanhempiansa laiminlyöntiä, osa on väkivallan ja / tai hyväksikäytön uhreja. Yhteistä tämän ilmiön edustajille on, että heidän perheensä ovat usein moniongelmaisia sekä syrjäytyneitä tai syrjäytymisvaarassa olevia. Modernia katulapsi-ilmiötä esiintyy sekä kehitys- että teollisuusmaissa. (Hujala & Norlamo 1995, 23.)

Sekä modernia että perinteistä katulapsi-ilmiötä edustavat lapset jäävät tyypillisesti vaille kansalaisoikeuksia. He ovat monella tapaa syrjäytyneitä. Sosiaalisesta syrjäytymisestä kertovat muun muassa rekisteröimättömyys virallisiin asiakirjoihin, asuinpaikan epävakaus sekä kunnollisen koulutuksen ja terveydenhuollon puute. Katulapset luokitellaan nykyisin vakavimmin syrjäytymisvaarassa oleviksi lapsiksi sekä nuoriksi. He ovat alttii-

ta hyväksikäytölle, pakottamiselle, fyysiselle ja henkiselle väkivallalle sekä uupumukselle. Katulasten haavoittuvuudesta kertoo myös se, että he päätyvät usein tekemään vaarallista työtä – tajuamatta sitä itse. Kadulla oleminen ja eläminen altistaa lapsia myös riskikäyttäytymiseen: varasteluun, kerjäämiseen, huumeiden käyttöön, holtittomaan ja tyyppillisesti hyvin varhaiseen seksuaalielämään, jengikäyttäymiseen ja niin edelleen. (Panter-Brick 2002, 155–162.)

Tähän tutkimukseen osallistuneet katulapset ovat sekä perinteisen että modernin katulapsi-ilmiön edustajia. Valtaosa heistä lukeutuu kuitenkin perinteisiin katulapsiin, jotka eivät ole valinneet kadulla oloa ja elämistä itse.

3.2 Intian tasavalta

Intian tasavalta on liittovaltio Etelä-Aasiassa. Se on pinta-alaltaan maailman seitsemänneksi suurin valtio ja asukasluvultaan maailman toiseksi suurin. Vuonna 2009 Intian väkiluku oli 1,2 miljardia ja väestötiheys 350 / km². Väestöstä 35% on alle 15-vuotiaita ja 7,8% 60-vuotiaita tai yli sen. Molemmat sukupuolet huomioon ottaen, 61% väestöstä on lukutaitoisia. Naisten oletettu elinikä on 64 ja miesten 62 vuotta. Valtaosa väestöstä, noin 80%, asuu maaseudulla. 26,1% intialaisista elää kansallisen köyhyysrajan alapuolella. Intia on jaettu 28 osavaltioon, kuuteen liittovaltion alueeseen sekä pääkaupunki-alueeseen. Virallisia kieliä on 16 ja niistä yleisimmin käytettyjä ovat hindi sekä englantia. (World Health Organization 2009.)

Intiaa vaivaa moni ongelma. Niistä yleisimpiä ovat köyhyys sekä lapsityövoima. Myös nälänhätä koettelee monia. Lisäksi nopea väestönkasvu hidastaa köyhien elinolojen kohentamista. Uhkaavia tauteja ovat muun muassa malaria, HIV ja tuberkuloosi. Myös A- ja B-hepatiitit, aivokalvontulehdus sekä alkueläinten aiheuttamat vatsavaivat ovat ongelma. Erityisesti slummialueilla taudit leviävät helposti. (Ulkoasiainministeriö 2009.)

Sosiaali- ja terveyspalveluita löytyy ympäri Intiaa. Niiden ylläpitämisestä vastaavat valtio sekä yksityiset palveluiden tuottajat. Julkisilla ja yksityisillä sairaaloilla sekä terveyskeskuksilla on lääkäreitä ja hoitajia vain alle kymmenen 10000 ihmistä kohti. Tämä

itsessään on suuri epäkohta. Lisäksi nuoriin naisiin sekä lapsiin kohdistuva väkivalta uhkaavat monen intialaisen terveyttä. (World Health Organization 2009.)

Intian eräs merkittävä ongelma on lapsityöllisyys. Intian hallituksen tilastojen mukaan maassa on 20 miljoonaa lapsityöläistä, mutta maan muiden edustajien mukaan todellinen luku on 50 miljoonaa. Merkittävin syy lapsityöllisyyteen on köyhyys, joka pakottaa heikosti toimeentulevat perheet laittamaan lapsensa töihin. Intiassa on muita kehitysmaita enemmän lapsityöllisiä, mikä on johtanut siihen, että intialaisten lasten ihmisoi-keudet jäävät laajalti toteutumatta. (Child Labor 2008.) Lapsityö heikentää myös oleellisesti lasten täysipainoista kasvua ja kehitystä, mikä voi aiheuttaa ongelmia myöhemmin elämässä, esimerkiksi kouluttautuessa.

Intia luokitellaan demokraattiseksi valtioksi, mutta sukupuolten välinen tasa-arvo ei toteudu käytännössä. Maan patriarkaalisen perinteen vuoksi naiset pitävät pääsääntöisesti huolta kodinhoidosta, ruoan laitosta sekä lasten hoidosta. Vähemmistö intialaisista naisista opiskelee ja työllistyy myöhemmin, mutta valtaosa heistä on kotona. (Ulkoasiainministeriö 2009.)

Naisten huonoon asemaan vaikuttaa oleellisesti maan valtauskonnon, hindulaisuuden, lainsäädäntö. Esimerkiksi *Manun laki* säättää, että naisen asema on sidottu kotiin sekä kodin miespuolisten jäsenten palvelemiseen. Lain mukaan nainen on riippuvainen isästään, avioliiton solmimisen jälkeen puolisostaan ja tämän kuoltua pojistaan. Naisen identiteetti perustuu siis omien tarpeiden kieltämiseen. Lain mukaan hindunainen voi saavuttaa pelastuksen, *mokshan*, ainoastaan palvelemalla miestään kuin jumalaansa. Uskonnollinen perinne tekee näin ollen avioliitosta sekä äitiydestä naiselle ainoan elämän tarkoituksen. Intian patriarkaalisessa käytännön elämässä naisen nähdäänkin kuuluvan miehen omaisuuteen. (Malkavaara 1999, 31.)

Uskonto ja uskonnollisuus ovat Intian ydin. Ne edustavat intialaisille koossapitävää sekä yhdistävää henkistä voimatekijää. Uskonnon ja uskonnollisuuden ymmärtäminen ovat myös avain Intian ymmärtämiseen. Hindulaisuus on Intian valtauskonto. Se on pääasiassa yläluokan ja hallitsevassa asemassa olevien uskonto, mutta se antaa värityksen koko intialaiselle kulttuurille. Hindulaisuus dominoi intialaista yhteiskuntaa ja elämäntapaa, vaikka maassa tunnustetaan laajalti myös buddhalaisuutta, sikhiläisyyttä,

jainalaisuutta, islamia sekä kristinuskoa. Pääpiirteissään eri uskontoryhmät elävät rauhanomaista rinnakkaiseloa. Rinnakkaiselon säännöt perustuvat yhteiskunnan sosiaaliseen järjestykseen, joka perustuu hindulaisuuteen kiinteästi liittyvään kastilaitokseen. Sosiaalisesti kaikki intialaiset ovat ennen kaikkea kastinsa jäseniä. Kastilaitoksen perusta on hindulaisuuden pyhissä kirjoituksissa, mutta myös muihin uskontoihin kuuluvat elävät kastilaitoksen vaikutuspiirissä ja kuuluvat nimeltä tiettyihin alakasteihin. Tämä koskee myös intialaisia kristittyjä. Virallisesti Intian hallitus on kieltänyt kastilaitoksen, mutta käytännössä se on erittäin elinvoimainen. (Malkavaara 1999, 10-11.)

Intialaisessa arjessa maan valtauskonnon suuri vaikutus ulottuu kaikille elämänalueille. Demokraattiseksi valtioksi tituleeratun maan arjessa korostuu vahvasti muun muassa sukupuolten välinen epätasa-arvo. Tästä esimerkkinä on muun muassa se, että valtaosa hindujen jumalista on naisia, joita palvotaan suurin menoin sekä juhlallisuuksin. Heille annetaan uhrilahjoja ja heitä rukoillaan. Tosi elämässä tilanne on surullisesti pääläelään: naisia ei pidetä miesten rinnalla juuri minkään arvoisina. Tällainen ahdasmielinen suhtautuminen on tosin saamassa demokraattista jalan sijaa, minkä seurauksena naisten asema on yleisesti kohentumassa Intiassa. Yhtenä viestin välittäjänä toimivat korkeasti koulutetut naiset, jotka vievät omalta osaltaan tietoa tasa-arvosta eteenpäin. (Ulkoasiainministeriö 2009.)

3.3 The Institute of Psychological and Educational Research

The Institute of Psychological and Educational Research -järjestö toimii Intiassa, Länsi-Bengalin osavaltiossa, Kolkatassa. Se on taloudellista voittoa tavoittelematon vapaaehtoisjärjestö. IPER perustettiin 15.5.1971 Doctor A. Ghoshin toimesta. Järjestö tarjoaa ensisijaisesti sorretuille sekä vähemmistöjen edustajille palveluja, muun muassa: epävirallista koulutusta riskialtteleille lapsille, sosiaalista ja kulttuurista kehitystä sekä lisäarvinnon tarjoamista lapsille. Lisäksi järjestö sponsoroi lasten koulutusta, ruokailua ja terveydenhuoltoa sekä kouluttaa peruskoulujen opettajia Länsi-Bengalin opetushallituksen alaisuudessa. (The Institute of Psychological and Educational Research 2006.)

IPER:in haaveena on maailma, jossa ei ole konflikteja, väkivaltaa, syrjintää, eikä naisten ja lasten hyväksikäyttöä. Järjestön missio pohjaa siihen ajatukseen, että haave voisi

toteutua ihmisten sukupuolesta, uskonnosta, kastista tai sosiaalisesta ja taloudellisesta yhteiskunta-asemasta riippumatta. Konkreettisina tavoitteina IPER:llä on:

- korostaa koulutuksen ja kasvatuksen tutkimusta
- toteuttaa toiminnallisia tutkimuksia ja dokumentoida niistä
- tuottaa suunnitelma- ja tutkimuslähtöisiä ohjelmia sorretuille ja hyväksikäytetyille vähemmistöön kuuluville lapsille
- sitoutua suurten sosiaalisten sekä psykologisten ongelmien kouluttamiseen, tutkimukseen sekä tutkivaan opiskeluun
- tuottaa tarvepohjaisia ohjelmia huono-osaisille, esimerkiksi: katulapsille, lapsityöläisille, orvoille, hylätyille, hyväksikäytetyille sekä vammaisille lapsille
- kehittää edellä mainituille ryhmille koulutus- ja suojeluohjelmia sekä toimintaa, joka on luonteeltaan voimaannuttavaa
- neuvoa ja kuntouttaa riippuvuuksista kärsiviä sekä auttaa heitä palaamaan tasa-vertaisiksi yhteiskunnan jäseniksi
- järjestön työntekijöiden ammattitaidon kartuttaminen ja kehittäminen, muun muassa koulutuksen avulla
- yhteistyön kehittäminen kansallisella sekä maailmanlaajuisella tasolla. (The Institute of Psychological and Educational Research 2006.)

3.3.1 IPER:in toiminta

IPER:in toiminta perustuu ajatukseen tasavertaisuudesta: jokaisella yksilöllä on yhtäläinen oikeus elämään, sen lähtökohdista riippumatta. Suurin osa IPER:in toiminnasta kohdistuu heikompiosaisen lasten palveluiden ympärille. Se järjestää erilaisia ohjelmia, lasten tarpeiden mukaan. Muun muassa lapsityöläisille suunnattu viikonloppukoulu *Holiday School* sekä katulasten ja lapsityöläisten iltapäiväkoulu *Late Afternoon School* ovat esimerkkejä IPER:in ohjelmista. Lisäksi järjestö ylläpitää *Open Learning School* -nimistä ohjelmaa, jonka avulla koulu ja opetus viedään niiden lasten ulottuville, jotka eivät muuten pääse opetuksen pariin. (The Institute of Psychological and Educational Research 2006.)

IPER tarjoaa opetuksen lisäksi katulapsille myös aterian kunakin koulupäivänä, puhdasta juomavettä, terveydenhuoltoa sekä lasten elinympäristöön, katuun, verrattuna hygiee-

niset tilat. IPER:llä on käytössään lääkäri, joka tarkastaa säännöllisesti kunkin lapsen terveydentilan sekä opettajia ja sosiaalityöntekijöitä, jotka pyrkivät osaltaan varmistamaan, että toiminnan parissa olevat lapset saavat elää turvallisessa elinympäristössä. (The Institute of Psychological and Educational Research 2006.)

Eräs IPER:in toimintamuodoista on nimeltään *Supportive Classes*. Opetus tähtää nimensä mukaisesti lasten oppimisen tukemiseen. Toiminnan avulla lapsille pyritään luomaan edellytyksiä, jotta he pääsisivät oikeiden koulujen opetuksen pariin. Osa toimintaan osallistuvista lapsista on lapsityöläisiä, jotka eivät ole koskaan käyneet koulua. Tällöin heidän on vaikea täyttää julkisten koulujen asettamia vaatimuksia. *Supportive Classes* tähtääkin koulupudokkaiden määrän vähentämiseen sekä siihen, että lapset pysyisivät mukana opetuksessa. (The Institute of Psychological and Educational Research 2006.) Tähän lasten opiskelua tukevaan toimintaan pääsin itse myös yhdeksi toteuttajaksi kansainvälisellä harjoittelujaksollani. Tämän vuoksi osa *Supportive Classes* -ryhmän katulapsista valikoitui myös opinnäytetyöni kohderyhmäksi.

IPER:in toimintaan kuuluu oleellisena osana myös lastensuojelua edistävää toimintaa. Eräänä toimintamuotona on *Childline*-niminen projekti. Se on 24 tuntia vuorokaudessa päivystävä ilmainen hätäpuhelinpalvelu. Siihen soitetaan, kun tavataan lapsi, joka on vaarassa ja joka tarvitsee välitöntä huolenpitoa sekä turvaa. *Childline* on Intian kansallinen hätäpuhelinpalvelu ja IPER vastaa Länsi-Bengalissa Etelä-Kolkatan alueesta. Se siis päivystää jatkuvasti yhtä *Childline*-linjaa ja ryhtyy aina tarvittaessa toimenpiteisiin. *Childline* on Intian hallituksen ylläpitämä projekti, jonka päävastuun kantaa *Ministry of Social Justice and Empowerment*. Projektin yhteistyökumppanina toimii muun muassa UNICEF. (The Institute of Psychological and Educational Research 2006.)

IPER:in toiminnan virallisia tukijoita ovat Intian keskushallitus sekä Länsi-Bengalin hallitus. Esimerkiksi *Ministry of Women and Child Development*, *Ministry of Social Justice and Empowerment* sekä *Ministry of Labour* toimivat IPER:in tukijoina. Toiminnan muita rahoittajia ja tukijoita ovat muun muassa: *Lutheran World Service* (LWS), *United Nations Children's Fund* (UNICEF), *International Labour Organization* (ILO), *Brot* ja *Diakonia-ammattikorkeakoulu* Suomessa. IPER:in kokonaisbudjettiin kertyy varoja myös jäsenmaksuista, lahjoituksista sekä järjestön omista varainkeruuhjelmista.

Järjestön vuosibudjetti on noin 15,000,000 Intian rupiaa, eli noin 214,000 euroa. (The Institute of Psychological and Educational Research 2006.)

3.3.3 IPER:in sijoittuminen Intian yhteiskunnassa

Intiaa uutisoidaan maailmalla yleisesti sijoitusten, talouskasvun ja tehtaiden luvattuna maana. Myös sen vanhaa ja monipuolista kulttuuria, herkullisia ruokia sekä maailman suurimman demokratian vaihtelevia maisemia hehkutetaan matkailijoille. Intiaa kuvaankin yleensä äärimmäisyyksien maana, joka yksilön täytyy itse kokea. Näitä äärimmäisyyksiä etsiessä, ihminen kohtaa väistämättä myös äärimmäisen köyhyyden sekä kurjuuden. Tästä kertoo muun muassa se, että joka kolmas ihminen maailmassa, jolla ei ole tarpeeksi hyvälaatuista juomavettä, on intialainen, ja se, että lähes joka toinen luku-aidoton ja joka kolmas koulua käymätön lapsi maailmassa löytyy Intiasta (Kansan Raamattuseura 2005). Muun muassa näistä syistä IPER on käynnistänyt toimintansa sorrettujen sekä vähemmistöjen edustajien hyväksi.

IPER toimii kastijärjestelmän valtaamassa Intiassa, jossa köyhien ja huono-osaisten syrjäytyminen on arkipäivää. Intian keskushallitus ja Länsi-Bengalin hallitus toimivat järjestön virallisina tukijoina. Tästä huolimatta IPER on ei-hallituksellinen järjestö, joka nojaa toiminnassaan ensisijaisesti itse asettamiinsa tavoitteisiin sekä toimintansa periaatteisiin. Järjestön tavoitteena on siis kohdata yhteiskunnan vähäosaisia ja tarjota heille apua, lähtökohdista riippumatta. Mielestäni järjestön toimintaa ja palvelun asettumista Intian yhteiskunnassa kuvaa osuvasti järjestön oma ilmaus: (The Institute of Psychological and Educational Research 2006) *The people who reach out to the unreached.*

3.4 Sosiaalipedagogiikka

Sosiaalipedagogiikassa yhdistyvät nimensä mukaisesti sosiaalinen sekä pedagoginen ajattelu. Tarkastelun kohteena ovat kasvatuksen sosiaaliset ehdot sekä sosiaalisen elämän kasvatukselliset ehdot. Yksilön kasvun sosiaalista luonnetta ja yksilön sosiaaliseen elämään vaikuttavia kasvatuksellisia tekijöitä tarkastellaan sosiaalipedagogiikassa yhteiskunnallisesta sekä kasvatustieteellisestä näkökulmasta. Tarkastelun keskiössä ovat yksilön inhimillinen kasvu, toiminnallisuus, aktiivinen kansalaisuus, sosiaalinen luotta-

mus, osallisuus, sosiaalisuuden vahvistaminen, kasvatus, sivistys, ohjaus sekä neuvonta. Sosiaalipedagogiikan avulla näitä asioita pyritään tarkastelemaan mahdollisimman laaja-alaisesta sosiaalisesta sekä pedagogisesta näkökulmasta. (Kuopion yliopisto i.a.)

Sosiaalipedagogiikka pyrkii tarkastelemaan sekä kuvaamaan niitä inhimillisen kasvun prosesseja, joista muodostuvat yksilön yhteiskuntaan integroituminen, sosiaalinen toimintakyky, yhteiskunnallinen identiteetti, osallisuus ja osallistuminen sekä riittävä elämänhallinta yhteiskunnan jäsenenä. Sosiaalipedagogiikan avulla tarkastellaan myös niitä erityisiä ongelmia, joita yksilöillä on integroitumisessa erilaisiin elämänlaatuun, osallisuutta tai elämänhallintaa ylläpitäviin yhteiskunnan toimintajärjestelmiin sekä yhteisöihin. Sosiaalipedagogiikalla kuvataan sitä pedagogista toimintaa, jonka tarkoituksena on edistää täysipainoista yhteiskunnan jäsenyyttä. Toiminnalla pyritään myös ehkäisemään ja lievittämään yksilöiden integraatio-ongelmia, syrjäytymistä sekä muuta huono-osaisuutta. (Kuopion yliopisto i.a.)

Sosiaalipedagogiikan eräs näkökulma korostaa yhteisöpedagogisuutta. Tämän voimavaraistavan, osallistavan ja innostavan näkökulman avulla on mahdollista tarkastella kasvatuksen ja kasvun yhteiskunnallisia ehtoja, jotka korostuvat erityisesti monien muutosten yhteiskunnassa. (Kuopion yliopisto i.a.) Tämän tutkimuksen keskiössä ovat vähäosaiset lapset, joiden hyvinvoinnin sekä elämänhallinnan ongelmat ovat kärjistyneet. Mielestäni heidän kanssa toimittaessa on ensisijaisen tärkeää pyrkiä kehittämään ennaltaehkäisevää sekä kokoavaa näkökulmaa, jolla haetaan uutta sisältöä lasten kasvun sosiaalisen luonteen sekä heidän sosiaaliseen elämäänsä vaikuttavien kasvatuksellisten tekijöiden ymmärtämiselle. Tämän tutkimuksen pyrkimyksenä on lievittää osaltaan näiden lasten huono-osaisuutta ja tukea heitä. Tutkimuksessa pedagoginen vaikuttaminen tapahtuu pääosin lapsille suunnatun toiminnallisen ryhmän kautta, jossa suositaan luovaan toimintaan perustuvia työmuotoja. Toiminnan avulla lapsille pyritään siis tarjoamaan aikaa, huomiota sekä hoivaa.

3.4.1 Valtaistaminen

Valtaistamisella pyritään lisäämään yksilöiden, ryhmien tai yhteisöjen mahdollisuuksia vaikuttaa omatoimisesti elinympäristöönsä sekä vallitseviin olosuhteisiinsa. Valtaistamisella pyritään myös elämänlaadun parantamiseen, tukemalla yksilöiden, ryhmien tai

yhteisöjen päämäärien saavuttamista. Valtaistamiseen liittyy keskeisesti käsite *empowerment*, joka viittaa toimintakykyisyyteen ja sisältää poliittisen ulottuvuuden. Käsitteellä ei tarkoiteta ainoastaan vallan saamista, vaan myös sen muuttamista. Empowerment-käsitettä käytetään nykyisin sosiaalialan lisäksi monilla eri tieteenaloilla sekä ammattikäytännöissä, muun muassa teologiassa ja pedagogiikassa. Valtaistuminen sisältää kontrollin omasta elämästä, luottamuksen omiin kykyihin toimia itselleen tärkeissä asioissa, kyvyn tunnistaa tai kehittää toimintaansa, tietoisuuden ja mahdollisuuden valintoihin sekä riippumattomuuden toisista ihmisistä päätöksenteossa ja omassa toiminnassa. (Helsingin yliopisto i.a.)

Valtaistavan työn perusideana on, ettei asiakasta nähdä ongelmana, vaan häntä autetaan työstämään ongelmallista tilannettaan yhdessä työntekijän kanssa, jolloin asiakkaan on helpompi nähdä mikä hänen tilannettaan helpottaisi. Autettava saa mahdollisuuden kertoa avoimesti ajatuksistaan ja toiveistaan elämänsä suhteen. Autettavaa kannustetaan pohtimaan keinoja, joilla hän voisi yhdessä työntekijän kanssa edesauttaa näiden toiveiden toteutumista. Työntekijän tulee pyrkiä siihen, ettei autettavan ja hänen itsensä välille synny riippuvuussuhdetta. Ilman riippuvuussuhdetta autettava tekee itse muutostyötä ja saa sitä kautta itselleen kykyjä ja valtaa ratkaista omaan elämäänsä kuuluvia asioita. Riippuvuussuhteen vallitessa valtaistaminen ei ole mahdollista, sillä tällöin valta ei siirry autettavalle itselleen. (Helsingin yliopisto i.a.)

Sosiaalialan sitoumus auttaa syrjäytyneitä ja köyhtyneitä ihmisiä valtaistumaan on yhtä vanha kuin sosiaaliala. Valtaistava ajattelu- sekä työskentelytapa ovat siis olleet olemassa jo kauan, mutta laajempaan tietoisuuteen ne ovat nousseet 1960-luvulta lähtien, jolloin valtaistumisen käsite syntyi USA:ssa vähemmistöjen epätasa-arvoa ja sortoa koskevassa keskustelussa. Käsitteellä oli aluksi vahva poliittinen merkitys: se liittyi vähemmistöjen sortoa ja alistamista vastustavaan toimintaan, vapautuksen pedagogiikkaan. 1970-luvulla Stephen M. Rose kehitti merkittävästi valtaistavan sosiaalityön käytäntöjä ja tarkensi näin ollen valtaistaminen-käsitteen merkitystä. Rosen tavoitteena oli muuttaa autettava yksilö objektista subjektiksi, omaa elämäänsä hallitsevaksi ihmiseksi. Tämän seurauksena autettavien yksilöiden ongelmat nähtiin pikemminkin vallitsevan järjestelmän, ei yksilön, ongelmina. Tästä johtuen myös valtaistamisen käsitteen katsotaan kuvaavan pikemminkin yhteiskunnallista, ei yksilöllistä, tasoa. (Helsingin yliopisto i.a.)

Tässä tutkimuksessa toiminnalliseen projektiin osallistuvien lasten valtaistumista pyritään tukemaan dialogisen prosessin sekä kollektiivisen toiminnan avulla. Pyrkimyksenä on tukea lapsia kehittämään niitä elementtejä, joita he itse näkevät sopiviksi omiin tarpeisiinsa. Toiminnallisessa projektissa pyritään vähentämään yhteisöllisyyden avulla lasten eristäytymistä sekä pelkoa itsensä kokemisesta muita vajavaisemmaksi tai toimintakyvyttömämmäksi ihmiseksi. Keinona on kohdentaa huomio lapsen identiteettiin sekä kokemusten sosiaaliseen perustaan. Uskon, että lasten kokemukset ryhmään kuulumisesta alkavat siitä, että kukin lapsi näkee ja kokee itsensä sosiaalisesti tunnistettavaksi sekä hyväksytyksi.

3.4.2 Osallistaminen

Käsitteet osallistaminen sekä osallistuminen liittyvät tiiviisti toisiinsa. Osallistamisella tarkoitetaan mahdollisuuksien tarjoamista, osallistumisella puolestaan mahdollisuuksien hyödyntämistä. Osallistamisessa toimijoiden subjektiivisuus korostuu, sillä he osallistuvat johonkin. Toisaalta osallistamiseen liittyy tietty ulkoapäin vaikuttaminen sekä objektivointi, sillä joku osallistaa toimijoita. Toimijoita siis ohjataan, opastetaan tai pahimmassa tapauksessa jopa pakotetaan osallistumaan. Osallistamisen heikkoutena nähdään pakottamisen lisäksi sellainen toiminta, jossa innostaja yllyttää toimijoita harkitsemattomaan toimintaan. Ulkopuolisesta aloitteesta huolimatta osallistavan toiminnan oletetaan kuitenkin etenevän osallistujien omilla ehdoilla ja heidän itsensä asettamaan suuntaan. Parhaimmillaan osallistaminen johtaakin toimijoiden omaehtoiseen osallistumiseen. (Toikko & Rantanen 2009, 90.)

Asiakkaiden, työntekijöiden ja erilaisten sidosryhmien osallistamisesta on monenlaista hyötyä kehittämistoiminnassa sekä uuden toiminnan luomisessa. Tuloksellisuuden yhtenä ehtona pidetään tärkeimpien toimijoiden ottamista mukaan suunnitteluun ja päätöksentekoon jo prosessin alusta lähtien. Näin varmistetaan eri tahojen tarpeiden sekä intressien mahdollisimman hyvä huomioiminen. Toimijoiden osallistumisen kautta lisätään myös sitoutumista kehittämiseen tai uuden luomiseen. (Toikko & Rantanen 2009, 90.)

Osallistavassa toimintatutkimuksessa korostuu toimijoiden osallisuuden tärkeä itseisarvoinen merkitys. Asiakkaiden ja työntekijöiden osallisuus ei siis ole ainoastaan keino

parempiin tuloksiin vaan myös sinänsä tärkeää. Kyse on myös siitä, että he ovat oikeutettuja osallistumaan itseään koskeviin asioihin. (Toikko & Rantanen 2009, 90–91.) Tässä tutkimuksessa korostuu katulasten osallistumisen itseisarvoinen merkitys. Lapsia pyritään osallistamaan, luomalla heille osallistumismahdollisuuksia virikkeelliseen sekä aktivoivaan toimintaan. IPER:in työntekijöitä pyritään puolestaan osallistamaan lapsille suunnatun toiminnan suunnitteluun, arviointiin sekä toiminnan jalkautusprosessiin. Tutkimuksessa korostuu lisäksi tutkijan vahva osallistuminen käytännön prosessiin. Pyrkimyksenä on lasten, järjestön työntekijöiden, muiden vapaaehtoisten sekä tutkijan välinen yhteistyö ja vuorovaikutus, jotka tähtäävät katulapsille suunnatun toiminnan luomiseen, toteuttamiseen sekä jalkauttamiseen.

3.4.3 Sosiaalinen pääoma

Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan sosiaalisen rakenteen yhteisöllisiä piirteitä, kuten verkostoja, osallistumista sekä luottamusta. Nämä tekijät helpottavat ihmisten välistä kanssakäymistä, tehostavat yhteisön ja yksilön tavoitteiden toteutumista sekä taloudellista toimintaa. Käsitteen syntymisen taustalla onkin näkemys, että fyysinen ja inhimillinen pääoma sekä sosiaalinen ympäristö vaikuttavat talouskehitykseen, ihmisten hyvinvointiin sekä yhteiskunnan suorituskykyyn. (Tilastokeskus 2006 a.)

Yhteiskuntien, yhteisöjen tai yksilöiden menestystä sekä hyvinvointia selitetään usein sosiaalisen pääoman avulla. Sosiaalisella pääomalla ajatellaan olevan jokin tuotos, jokin mihin sosiaalinen pääoma vaikuttaa. Tuotoksena voi olla esimerkiksi yksilön tai yhteiskunnan hyvinvointi, parempi terveydellinen tila tai taloudellinen kasvu sekä tehokkuus. Myös hallinnon tai demokratian toimiminen paremmin voidaan nähdä sosiaalisen pääoman tuotoksena. (Tilastokeskus 2006 a.)

Petri Ruuskanen (2001) jakaa sosiaalisen pääoman käsitteen lähteisiin, mekanismeihin sekä tuotoksiin. Lähteinä voidaan nähdä joko valistunut yksilö, vastavuoroinen yhteisö tai yhteiskunta, joka perustuu lakiin ja oikeuteen, säätelee konflikteja sekä hyödyntää toiminnassaan avointa tiedonvälitystä. Mekanismeina sosiaalisen pääoman muodostumisessa ovat luottamus toisiin ihmisiin ja instituutioihin sekä kommunikaatio toimijoiden välillä. Informaation tulee paitsi kulkea avoimesti toimijoiden välillä, jaettu tieto tulee myös ymmärtää. Sosiaalisen pääoman tuotokset Ruuskanen jakaa kulutus- ja pää-

omahyötyihin. Kulutushyötynä voidaan nähdä esimerkiksi luottamuksen sekä kommunikaation tuottama välitön mielihyvä. Pääomahyötyinä voivat puolestaan olla esimerkiksi yhteistoiminnan ja kanssakäymisen helpottuminen, sosiaalinen tuki sekä valvonnan vähenemisen tarve. Ruuskasen jaottelu havainnollistaa sosiaalisen pääoman keskeisiä käsitteitä ja antaa niille selkeän paikan käsitteen ymmärtämiseksi.

Tässä tutkimuksessa pyritään luomaan katulapsille mahdollisuus kasvattaa sosiaalista pääomaansa toiminnallisen projektin avulla. Tavoitteena on myös luoda luottamusta lasten ja projektia toteuttavien henkilöiden välillä. Uskon, että tutkimuksen kaltaisen toiminnan avulla sosiaalista pääomaa on mahdollista luoda yhteisö- ja yksilötasolla. Toiminnan avulla lapsille luodaan mahdollisuus osallistua yhteistoimintaan, jossa he saavat parhaimmassa tapauksessa tunteen pystyvyydestään, kokevat sosiaalista vuorovaikutusta ja tukea sekä saavat kokemuksia luottamuksesta, vastavuoroisuudesta ja sosiaalisesta koheesiosta.

3.5 Kriittinen teoria

Kriittisellä teorialla tarkoitetaan tietynlaista yhteiskunnallista teoriaa sekä eräänlaista kirjallisuuskritiikin teoriaa. Tässä tutkimuksessa teoriaa tarkastellaan yhteiskuntatieteilten kannalta. Kriittinen teoria on eräiden saksalaisten tiedemiesten, niin kutsutun Frankfurtin koulukunnan, vuonna 1923 Weimarin tasavaltaan perustama hanke, jonka tarkoitus oli tulkita vallankumouksellisia sosiaaliteorioita. Perinteisellä yhteiskuntateorialla kuvattiin todellisuutta sellaisena kuin sen ymmärrettiin olevan, tarpeellisena ja luonnollisena. Kriittisellä teorialla ihmisille haluttiin luoda uudenlaista näkökulmaa. Teorialla haluttiin osoittaa yhteiskunnan muutoksen mahdollisuudet, kuvailemalla ihmisille sosiaalista todellisuutta vapaana demokraattisena sekä sosiaalisena vaihtoehtona. Kriittisen teorian eräs tehtävä oli kritisoida tuolloin vallalla ollutta positivistista tiedekäsitystä. Teorian edustajat halusivat yhdistää yhteiskunnallisen tutkimuksen ajassa tapahtuviin muutoksiin korostaen, ettei mitään ilmiötä tule pitää muuttumattomana tai luoksepääsemättömänä, vaan ilmiöihin tulee suhtautua kriittisesti ja muutosta hakien. (Virtuaali ammattikorkeakoulu 2007.)

Kriittisen teorian ydinkäsite on kriittinen reflektio. Kriittisen metodologian avulla pyritään keskittymään esillä olevaan kohteeseen tai ilmiöön tässä ja nyt. Tutkija on siis kiinnostunut kohteen edustamasta todellisuudesta sellaisenaan. Perusteluja pyritään etsimään sille, miksi kohde on juuri sellainen kuin on. Kriittistä teoriaa hyödyntäessään tutkija ei esitä oletuksia tai hypoteeseja oikeasta tai väärästä. Hän ei myöskään pyri olemaan objektiivinen eikä neutraali. (Virtuaali ammattikorkeakoulu 2007.) Tämä on vastoin objektiivisen tieteen ihannetta. Kuinka toteuttaa kriittistä teoriaa hyödyntävä tutkimus puolueettomasti, ilman että henkilökohtaiset pyrkimykset tai ideologiat vaikuttaisivat siihen? Teorian keskeinen piirre kun on, ettei toiminnassa pyritä olemaan objektiivisia eikä neutraaleja. Mielestäni on tärkeää pohtia, voiko tiede olla koskaan täysin objektiivista, kun ihmiset työskentelevät sen parissa. Voiko tutkimusmateriaalia pitää koskaan täysin luotettavana, kun ihmiset keräävät ihmisiltä tietoa? Tätä tutkimusta on pyritty työstämään tieteen alaisten sääntöjen mukaan. Tästä huolimatta koen, että uutta toimintaa luotaessa ja sitä arvioitaessa on mahdotonta saavuttaa täysin objektiivisia tuloksia, etenkin kriittistä teoriaa hyödynnettäessä.

Tässä tutkimuksessa intialaisille katulapsille suunnattuun virikkeelliseen toimintaan suhtaudutaan kriittisesti. Toiminnan suunnittelun ja järjestämisen lisäksi huomiota kiinnitetään siihen mikä toiminnassa on hyvää ja miksi. Tutkimuksessa keskitytään myös pohtimaan toiminnan kehittämiskohteita sekä sitä, minkä vuoksi toimintaa olisi hyvä jatkaa tulevaisuudessa. Tutkimuksella pyritään luomaan muutosta ja uudenlaista sisältöä lasten arkeen. Tutkijan rooli ei ole sivusta seuraaminen, vaan muutosta pyritään luomaan aktiivisesti, painottaen omaa osallistumista käytännön toiminnan järjestämiseen. Kriittisen teorian perinnettä mukaillen, tällä tutkimuksella pyritään luomaan lapsille valtaistumisen sekä osallistumisen mahdollisuuksia. Päämäärinä ovat muun muassa lasten tasa-arvo sekä vapaa itsemääräämisoikeus.

4 TAVOITTEET JATUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyöni tavoitteena on luoda toiminnallinen ryhmä IPER:in *Supportive Classes* -opetusryhmään osallistuville katulapsille. Työni tarkoitus on myös selvittää, kuinka toiminnan jatkuminen varmistettaisiin tulevaisuudessa. Opinnäytetyöni avulla pyrin luomaan järjestölle uudenlaista toimintaa, jonka ensisijaisena tavoitteena on katulasten aktiivinen osallistaminen.

Aktivoivan toiminnan luominen katulapsille on tärkeää, sillä he viettävät koulupäivänsä jälkeisen ajan pääosin kadulla. Organisoitu yhteisöllinen ryhmä tarjoaa heille mahdollisuuden osallistua valtaistavaan toimintaan. Valtaistamisella pyritään muun muassa elämänlaadun parantamiseen tukien yksilöä. Yhteistoiminnan avulla on mahdollista luoda edellytyksiä lasten sosiaalisen pääoman kasvulle sekä lasten positiivisen minäkuvan vahvistamiselle.

Uudenlaisen toiminnan jalkauttaminen osaksi IPER:in käytäntöä on myös työni keskeinen tavoite. Pyrin löytämään vastauksia siihen, mikä toiminnassa on hyvää ja miksi. Pohdin myös toiminnan kehittämiskohteita sekä sitä, minkä vuoksi toimintaa olisi hyvä jatkaa tulevaisuudessa.

Tutkimuskysymykseni ovat: ”Mitä merkityksiä toiminta sisältää katulasten näkökulmasta?” sekä ”Miten varmistetaan toiminnan jatko tulevaisuudessa?”

5 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tämän tutkimuksen keskeisenä tutkimuksellisenä kehyksenä on käytetty toimintatutkimusta, jossa korostuu etnografinen työote. Tutkimuksessa yhdistyy myös erilaisia tutkimuksellisia lähestymistapoja toisiinsa, sekä tutkimusmenetelmät että tutkimusaineistot trianguloivat.

5.1 Toimintatutkimus

Toimintatutkimuksella tarkoitetaan tutkimuksellista suuntausta, jolla pyritään kehittämään tutkimuksen kohdetta vaikuttamalla sen toimintatapoihin. Tutkimuksessa on mahdollista hyödyntää kvalitatiivisia sekä kvantitatiivisia menetelmiä. Toimintatutkimuksessa keskeistä on vaikuttamisen pyrkimys sekä tutkijan osallistuminen käytännön toimintaan ja tutkittavan kohteen arkeen. Tutkimuksessa yhdistyykin kohteen analyysi ja siihen vaikuttaminen. Tutkimusaineistoa voidaan kerätä havainnoimalla, haastattelemalla tai esimerkiksi kyselemällä. Myös erilaisia asiakirjoja sekä muuta kirjallista materiaalia voidaan käyttää aineistona. (Aaltola & Syrjälä 1999, 17.)

Toimintatutkimusprosessin alussa tutkija pyrkii kartoittamaan nykytilanteen ja selvittämään tutkimukseensa vaikuttavia lähtökohtia. Kartoituksen pohjalta ideoidaan toimintamalli, jonka tavoite on asioiden muuttaminen sekä kehittäminen entistä paremmaksi. Tämän jälkeen tutkimusprosessi etenee syklisesti: valittuja päämääriä tutkitaan ja kokeillaan käytännössä, prosessin alkuvaihetta arvioidaan ja päämääriä tarkennetaan, tehdään lisää käytännön kokeiluja, arvioidaan niitä ja niin edelleen. Tutkimusprosessissa vuorottelevat siis suunnittelu, toiminta sekä toiminnan arviointi. (Kuula 1999, 218.)

Toimintatutkimus suuntautuu vahvasti käytäntöön ja se on ongelmakeskeistä. Tutkimuksella ei siis vain kuvata asioita tai ilmiöitä, vaan pyritään aktiivisesti muuttamaan niiden todellisuutta. (Aaltola & Syrjälä 1999, 13.) Toimintatutkimuksen lähestymistapa asioihin onkin osittain samankaltainen kuin sosiaalityössä yleensä. Tutkimuksen eräs lähtökohta on reflektiivisyys, jonka avulla pyritään uudenlaiseen toiminnan ymmärtämiseen sekä kehittämiseen. (Heikkinen 2010.)

Uudella tavalla ymmärretty prosessi voi syntyä siten, että tutkimuksessa tehdään näkyvätöntä näkyväksi. Näin toimintatutkimus pyrkiikin tavoittamaan sosiaalityön vaikeasti lähestyttävää hiljaista tietoa. Tutkimuksella ei pyritä lopullisiin ratkaisuihin tai kokonaisten prosessien tavoittamiseen. Toimintatutkimuksessa pyritään pikemminkin tavoittamaan jokin prosessin vaihe. (Heikkinen 2010.)

Toimintatutkimukseen liitetään vahvasti vaatimus käytännönläheisyydestä. Tutkimuksen tulee tavoittaa tavallisia ihmisiä ja heidän jokapäiväistä toimintaansa. Toimintatutkimus ei ole vain arkista toimintaa, vaan se tarjoaa arkeen uudenlaista ymmärrystä. Näin ollen tutkimus tarjoaakin yhden lähestymistavan sosiaalityön ammattikäytäntöjen kehittämiseen. Yksi toimintatutkimuksen suuntaus perustuu kriittisen teorian perinteeseen, jolloin tutkimus nähdään yhteiskuntaa muuttavana voimana. Tällöin päämäärinä ovat muun muassa tasa-arvo sekä yksilöiden vapaa itsemääräämisoikeus. Tällöin tutkimuksessa tähdätään yksilön valtaistumiseen sekä osallistumiseen. (Heikkinen 2010.)

5.2 Etnografia

Etnografia on laadullinen tutkimusmenetelmä, jolla kuvataan muun muassa erilaisia sosiaalisia sekä yhteiskunnallisia ilmiöitä. Etnografia ei ole yksittäinen tiedonkeruumenetelmä vaan pikemminkin tutkimuksen tyyli, jossa tutkijan tavoitteena on ymmärtää ihmisten toimintaa sekä toiminnan sisältämiä sosiaalisia merkityksiä tietyssä ympäristössä. Pää tavoitteena on kuvata ja tulkita tietyn ryhmän kulttuurista järjestelmää. Etnografinen tutkimus sisältää yleensä luonnollisissa olosuhteissa tehtävää kenttätöitä tutkimuksen kohderyhmän parissa. Tutkija osallistuu kohderyhmän jokapäiväiseen elämään mahdollisimman pitkäksi aikaa, jotta hänen henkilökohtainen tutustuminen, havainnointi sekä oppiminen muodostuisivat mahdollisimman laajaksi. Etnografian avulla pyritään siis ymmärtämään sekä tulkitsemaan tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden käyttäytymistä heidän arkipäiväisessä kontekstissaan. Tutkijan läsnäolo vaikuttaa aina kohderyhmän käyttäytymiseen sekä toimintaan, joten täydellisen objektiivista ymmärrystä tai tulkintaa tutkimuksen kohteena olevista ihmisistä tai ilmiöstä ei ole mahdollista saada. (Holliday 2007, 16, 137.) Hammersley & Atkinson (2007, 3) korostavat tutkijan henkilökohtaisen mukanaolon olevan voimavara, jota tutkimuksissa tulisi hyö-

dyntää. Mielestäni tämä vaatii tutkijan henkilökohtaista itsetarkkailua koko tutkimusprosessin ajan.

Etnografista tutkimusaineistoa on mahdollista kerätä sekä muodollisesti että epämuodollisesti. Aineiston keruu on mahdollista suunnitella etukäteen, tai tutkija voi kerätä materiaalia ennalta suunnittelematta kenttätöiden eri vaiheissa. Oleellista on kuitenkin, että koko tutkimusprosessin ajan tutkija havainnoi, kuuntelee sekä esittää kysymyksiä. Ainoastaan näin toimimalla eheän kokonaiskuvan saaminen kohteena olevasta ilmiöstä tai kohderyhmästä mahdollistuu. (Hammersley & Atkinson 2007, 3.)

Tämän tutkimuksen tutkimusaineisto on kerätty Intiassa suorittamani kansainvälisen harjoittelujakson aikana. Aineiston kerääminen oli luonnollinen osa työtäni *The Institute of Psychological and Educational Research* -järjestön parissa. Tavoitteeni oli saada mahdollisimman eheä kokonaiskuva tutkittavasta ilmiöstä ja sen kontekstista. Tämän vuoksi tutustuin henkilökohtaisesti Kolkatan vallitseviin oloihin sekä järjestön toimintaan osallistuviin katulapsiin.

5.3 Triangulaatio

Triangulaatiolla tarkoitetaan erilaisten tutkimuksellisten lähestymistapojen yhdistämistä toisiinsa samassa tutkimuksessa. Ihmisläheisellä alalla tutkittavat ilmiöt ovat usein moniulotteisia ja edellyttävät monipuolista tutkimusotetta sekä laaja-alaista tarkastelua. Yhdellä tutkimusmenetelmällä haluttua ilmiötä tai kohdetta voidaan tutkia vain tietyistä, rajatusta näkökulmasta. Triangulaation avulla tutkimuksessa onkin mahdollista käyttää useampia tutkijoita, taustateorioita ja tutkimusmenetelmiä sekä erilaisia tutkimusaineistoja. Erilaisten tutkimuksellisten lähestymistapojen yhdistäminen onkin lisääntynyt, tutkittavan ilmiön monipuolisemman tarkastelun mahdollistamiseksi. (Hämeen-Anttila & Katajavuori 2008 a, 225.)

Koin tutkimuksellisten lähestymistapojen yhdistämisen tarpeelliseksi jo opinnäytetyöni suunnitteluvaiheessa, jotta kykenisin saamaan kattavampaa tietoa tutkimukseni kohteesta. Alkuperäinen suunnitelmani oli hyödyntää kolmea eri menetelmää: osallistuvaa havainnointia, käytännön toimintaa sekä kenttäpäiväkirjaa. Tutkimuksen edetessä useam-

man menetelmän käytölle ilmeni kuitenkin tarvetta. Alkuperäisestä suunnitelmastani poikkeavia menetelmiä olivat piirustustuokiot, katulasten haastattelut sekä video- ja valokuvamateriaalit. Tutkimuksellisten menetelmien yhdistämistä toisiinsa kutsutaan menetelmätriangulaatioksi (Hämeen-Anttila & Katajavuori 2008 a, 226). Tutkimuksessa voidaan yhdistää kaksi tai useampia erilaisia kvalitatiivisia tai kvantitatiivisia menetelmiä, tai kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen menetelmä keskenään (Teddlie & Tashakkori 2003).

Useammasta tutkimuksellista menetelmästä johtuen tutkimuksessa toteutuu myös aineistotriangulaatio. Sillä tarkoitetaan nimensä mukaisesti eri menetelmin kerättyjen aineistojen yhdistämistä toisiinsa (Hämeen-Anttila & Katajavuori 2008 a, 227). Yhdistämisen lähtökohtana tulee kuitenkin olla tutkimuksen suunnitelmallinen sekä systemaattinen toteuttaminen, tutkimuksen tavoitteiden mukaisesti (Denzin 1989, 237–241).

Toteutin tutkimusta yhteistyössä kuuden muun kansainvälisessä opiskelijavaihdossa olleen suomalaisopiskelijan kanssa, vaikka he eivät työstäneet aiheesta opinnäytetyötä. He osallistuivat kuitenkin aktiivisesti toiminnallisen projektin, piirustustuokioiden sekä katulasten haastatteluiden suunnitteluun. He olivat mukana myös projektin käytännön toteutuksessa. Lisäksi he analysoivat kanssani katulasten piirustuksia. Hämeen-Anttila ja Katajavuori (2008, 228) kuvaavat tällaista useamman tutkijan suorittamaa samanaikaista aineiston tallentamista ja laadullisen aineiston analysointia tutkijatriangulaatioksi. Tutkijatriangulaatiossa kaksi tai useampi tutkija siis suorittaa tutkimusta yhtä aikaa. Menetelmän etuna on se, että tutkijoiden on keskusteltava havainnoistaan ja näkemyksistään tutkimuksen ja analysointiprosessin aikana sekä päästävä yksimielisyyteen tuloksista. Tällainen yhteistyö tarjoaa usein laajempia näkökulmia tutkimukseen ja lisää osaltaan tutkimuksen luotettavuutta.

6 TUTKIMUSAINIESTON KERÄÄMINEN

Tutkimusaineiston kerääminen ajoittui aikavälille 12.9.–27.11.2009. Aineisto koostuu eri menetelmin kerätystä materiaalista: 1) alkuhavainnointi Kolkatassa, 2) IPER:llä toteutettu toiminnallinen projekti, 3) kaksi piirustustuokiota projektiin osallistuneille katulapsille, 4) kuuden katulapsen haastattelu, 5) projektin aikana kerätty video- ja valokuvamateriaali sekä 6) tutkijan kenttäpäiväkirja, joka sisältää kuvauksia keskusteluista, tapahtumista ja paikallisista instituutioista. Tutkimusaineiston kerääminen suhteessa projektin muuhun aikatauluun ilmenee työn lopussa olevasta kuvioista (ks. liite 1).

6.1 Alkuhavainnointi

Alkuhavainnoinnin ensisijainen tarkoitus oli selkeyttää opinnäytetyöni toiminta-ajatusta. Olin muodostanut alustavan käsityksen toiminnan tarkoituksesta jo Suomessa, mutta sen saaminen lopulliseen muotoon vaati perehtymistä Kolkatan vallitseviin oloihin. Myös yhteisymmärryksen luominen toiminnassa mukana olevan intialaisen järjestön *The Institute of Psychological and Educational Research* kanssa oli tärkeää tavoitteiden määrittelyn sekä käytännön toiminnan kannalta.

Runsaan kolmen viikon pituisen alkuhavainnoinnin aikana perehdyin parhaani mukaan Kolkatan kulttuuriseen ulottuvuuteen: kulttuurisidonnaisiin sääntöihin, luonnonoloihin, liikenteeseen, terveydenhoitoon, alueella puhuttuihin kieliin, ruokakulttuuriin, historiaan, alueella tunnustettuihin uskontoihin sekä yksilöiden asemaan yhteiskunnassa. Havainnoin kuulemaani, näkemääni, kokemaani ja lukemaani kaikissa mahdollisissa paikoissa: kaduilla kulkiessa, IPER:in toimijoiden parissa, kohtaamisissa katulasten kanssa ja niin edelleen. Toteuttamani havainnoinnin muoto oli osallistuvaa havainnointia. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija osallistuu yhteisön toimintaan, tutkien esimerkiksi kulttuuria (Peltola, Himberg, Laakso, Niemi & Näätänen 2004, 127; Katajavuori & Puumalainen 2008, 165–167). Havaintojeni perusteella kykenin ymmärtämään paremmin sitä toimintaympäristöä, johon opinnäytetyöni kytkeytyy.

Havainnoinnin avulla on mahdollista saada todellista ja suoraa tietoa yksilöiden sekä yhteisöjen käyttäytymisestä. Havainnointi soveltuu vuorovaikutuksen tutkimiseen sekä tilanteisiin, jotka ovat vaikeasti ennakoitavissa ja nopeasti muuttuvia. Luonnollisessa ympäristössä tehtyjen havaintojen hyöty on siinä, että silloin havainnointi tapahtuu siinä yhteydessä, jossa itse toiminta ilmenee. (Katajavuori & Puumalainen 2008, 165.)

IPER:iin sitoutuminen helpottui paikalliseen toimintaympäristöön perehtymisen myötä. Valitsimme järjestön kanssa yhteistyössä työni konkreettiset tavoitteet. Sovimme myös siitä, kuinka voisin hyödyntää IPER:in työntekijöiden asiantuntemusta produktion eri vaiheissa. Koin tämän merkittäväksi päätökseksi, sillä organisaation ulkopuolisen toteuttajan tuottama interventio jalkautuu harvoin jatkokäyttöön (Virtanen 2000, 126).

Havainnointijakson lopussa suunnittelin toimintaa tulevaan projektiin yhteistyössä muiden suomalaisopiskelijoiden sekä kolmen IPER:in työntekijän kanssa. Katulapsilta oli kerätty ennen tätä toiveita ja ehdotuksia projektia varten. Koin yhteisen suunnittelun ja lasten toiveiden huomioimisen erittäin tärkeäksi, sillä vierasta kulttuuria edustavana henkilönä minulla ei ollut riittävästi tietoa esimerkiksi niistä asioista, joita lapset eivät voi tehdä uskontonsa vuoksi. Eräs tällainen oli ehdotus paljaiden käsien sekä jalkojen piirtämisestä paperille. Ajatuksena oli rakentaa niistä eräänlainen puu. IPER:in työntekijät selvensivät minulle, että hindulaisuutta tunnustavat lapset eivät voi uskontonsa vuoksi piirtää käsiään paperille, sillä kädet symboloivat hallitsijoiden sekä sotureiden, *Rajanat*, kastia. Jalat symboloivat puolestaan maaorjia sekä työläisiä, *Shudrat*, joita kastittomat lapset eivät voi piirtää. Vastaavanlaisten kömmähdysten ennaltaehkäisemiseksi sekä lasten toiveiden toteuttamiseksi koin, että suunnittelulla oli tärkeä merkitys.

6.2 Toiminnallinen projekti

Empowering Activities at IPER – Activating Children through Music, Physical Exercises, Crafts and Games & Playing -projekti ajoittui aikavälille 5.10.–27.11.2009. Englanninkielisen projektin tarkoituksena oli tuottaa IPER:in *Supportive Classes* -opetusryhmään osallistuville katulapsille aktivoivaa toimintaa, jonka parissa he saivat olla aidosti lapsia sekä lisätä heidän valtaistumisen mahdollisuuksia järjestettyjen toimintojen avulla. Projekti sisälsi toimintaa, jossa aistien käyttö korostui. Aistien moni-

puolinen käyttö on tärkeää lapsen täysipainoisen kehityksen ja vuorovaikutuksen kannalta (Nurminen 2000, 3; Kyrö-Ämmälä 2008, 37). Lapselle aistit ovat väylä omaan itseensä, oppimiseen, elämääniloon sekä ulkomaailmaan (Ahonen 2000, 30).

Järjestetty toiminta painottui musiikin, liikunnan, kuvataiteen sekä pelien ja leikkien ympärille. Leikkiminen, liikkuminen ja eri taiteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen ovat lapselle ominaisia tapoja toimia ja ajatella (Hoikkala & Rossi 2000, 45). Tällainen luonteva toiminta vahvistaa lapsen hyvinvointia ja käsitystä itsestään sekä lisää hänen osallistumismahdollisuuksiaan. Toimiessaan itselle mielekkäällä tavalla lapsi ilmentää myös ajatteluaan sekä tunteitaan. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2009, 20.)

Toiminnallisen projektin tavoitteena oli osaltaan myös vahvistaa lasten itsetuntemusta sekä kehittää heidän yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Lapsen terve itsetunto saa kohennusta, kun hän kokee, että häntä arvostetaan ja hänet hyväksytään omana itsenään (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2009, 15). Ryhmätyöskentely ja joukon osana toimiminen harjaannuttavat puolestaan lapsen yhteistyötaitoja. Ryhmätoiminnan avulla lapsi oppii ymmärtämään yhteisten sääntöjen ja niiden noudattamisen merkityksen. (Himberg, Laakso, Peltola, Näätänen & Vidjeskog 2004, 60–63.) Ryhmän avulla lapsi toteuttaa myös henkilökohtaisia tavoitteitaan (Peltola ym. 2004, 96).

Projektin pyrkimyksenä oli myös kasvattaa kunkin lapsen sosiaalista pääomaa sekä luoda luottamusta projektia toteuttavien suomalaisten ja toimintaan osallistuvien lasten välillä. Peltokorven (2008, 23) mukaan luottamuksellisen suhteen syntyminen on perusedellytys lasten kanssa toimiessa. Usein tuon suhteen synnyssä auttaa parhaiten se, että aikuinen lähestyy lasta tämän kehitystasoa vastaavalla tavalla.

Toiminnallinen projekti kesti yhteensä kahdeksan viikkoa. Siihen sisältyi 20 puolentoista tunnin mittaista tuokiota (ks. liite 2). Jokainen tuokio aloitettiin rutiininomaisesti. Projektin vetäjät kirjasivat liitutaululle päivämäärän ja viikonpäivän. Tämän jälkeen kaikki läsnäolijat kirjoittivat vuorollaan nimensä liitutaululle. Seuraavaksi vetäjät kertoivat lapsille pääpiirteissään tulevan tuokion sisällön, pyrkien innostamaan lapsia kyseiseen toimintaan. Kyrö-Ämmälä (2008, 35) painottaa ryhmän vetäjän oman asennoitumisen vaikutusta lapsen sisäisen motivaation syntymiseen. Hän toteaa vetäjän oman

innostuksen tarttuvan ainakin osittain lapseen, mikäli vetäjä perustelee jo tuokion alkuvaiheessa innostavasti lapselle tulevan toiminnan tarkoituksen.

Toiminnalliseen projektiin osallistui kahdeksantoista 6–12 -vuotiasta katulasta. Minä ja muut suomalaiset koimme, ettei toiminta vastaisi parhaalla mahdollisella tavalla lasten tarpeisiin, mikäli kaikki lapset osallistuisivat toimintaan yhtä aikaa. Tästä syystä päätimme jakaa osallistujat kahteen ryhmään. Kerran viikossa järjestimme toimintaa koko lapsiryhmälle, muut toiminnalliset tuokiot toteutimme yhdeksän henkilön pienryhmissä. Kyrölä-Ämmälän (2008, 40) tutkimuksen mukaan 9–10 lapsen pienryhmä kykenee vastaamaan parhaiten lapsen henkilökohtaisiin tarpeisiin. Lapsi ylittää parhaimpaan suoritukseensa toimiessaan pienessä ja rauhallisessa ryhmässä. Ryhmän koolla on siis erityinen merkitys toimintatilanteessa.

Ennen toiminnallisen projektin aloittamista jokaiselta lapselta kysyttiin tulkin avustuksella, haluavatko he osallistua järjestettyyn toimintaan. Tämän jälkeen kunkin lapsen vanhemmalta tai muulta huoltajalta kysyttiin tulkin avustuksella suullinen lupa projektiin osallistumisesta. Tässä vaiheessa osallistujien huoltajille kerrottiin myös, että projektin aikana tutkija kerää toiminnasta video- ja valokuvamateriaalia, jota käytetään tarpeen mukaan muiden aineistojen tukena. Kaikki huoltajat antoivat suullisen lupansa myös tähän.

Toiminnallisen projektin viimeisellä viikolla minä ja muut suomalaiset opiskelijat järjestimme toimintaan osallistuneille katulapsille *Grande Finale* -nimisen lopputapahtuman. Halusimme järjestää tilaisuuden, joka kokoaisi yhteen toimintaan osallistuneet katulapset, IPER:in henkilökunnan sekä ne järjestön toimintaan osallistuvat katulapset, jotka eivät olleet järjestämässämme toiminnassa mukana. Lopputapahtuman tarkoitus oli näyttää osallistujille pääpiirteissään se, mitä me olimme tehneet katulasten kanssa projektin aikana. Halusimme myös korostaa tapahtumalla jokaisen lapsen tärkeyttä sekä oikeutta tulla nähdyksi ja kuulluksi. Valitsimme tapahtuman teemaksi intialaisen *Taare Zameen Par* -elokuvan sanoin *Every Child Is Special*. Teemaa korostaaksemme teimme katulasten kanssa lopputapahtumaan suuren banderollin, jonka asetimme esiintymislavalle.

Ennen *Grande Finale* -tapahtuman alkua pystytimme projektiin osallistuneiden katulasten kanssa IPER:in juhlasaliin esille lasten projektitunneilla tekemiä piirustuksia, maalauksia, askarteluja sekä erilaisia taideteoksia. Projektin aikana teimme kullekin lapselle myös oman A3-kokoisen kansion, johon keräsimme paitsi kädentaidollisia töitä myös IPER:llä opiskeltavien kouluaineiden, kuten matematiikan sekä englannin, harjoitustehtäviä. Lapset saivat koristella omat kansionsa ja asettaa ne näyttille lopputapahtumaan.

Lopputapahtuman keskiössä olivat toiminnalliseen projektiin osallistuneet katulapset. He esiintyivät yleisölle laulaen ja tanssien keskenään. Lisäksi olimme harjoitelleet kolme projektin vetäjien ja katulasten yhteisesitystä ryhmissä. Lisäksi me suomalaiset pidimme tervetuliaispuheen, lauloimme ja soitimme kaksi suomalaista laulua, ohjasimme kaksi yhteisleikkiä koko yleisölle sekä pidimme kiitospuheen. Tapahtuman lopuksi yleisö sai tutkia rauhassa juhlasaliin näyttille asetettuja katulasten piirustuksia, maalauksia, askarteluja sekä taideteoksia. Tämän *Gallery Walk* -tuokion aikana yleisö sai harjoitella myös kahta palapeliä, jotka olimme rakentaneet lasten kanssa projektin aikana. Toisessa palapelissä tarkoituksena oli koota ehjä maapallo ja toisessa kuvitteellinen maisema. (Ks. liite 4.)

Grande Finale -lopputapahtuma onnistui hyvin. Kaikki paikalle saapuneet osallistuivat järjestettyyn toimintaan ja vaikuttivat aidosti ilahtuneilta nähdessään mitä lapset olivat saaneet aikaan kahdeksan projektiviikon aikana. Katulapset nauttivat ja olivat innoissaan esiintymisestä sekä omien tuotostensa esittelystä. He kertoivat aikuisille sekä muille lapsille ylpeästi mitkä esillä olevista töistä olivat heidän.

6.3 Piirustustuokiot

Piirustustuokiot eivät kuuluneet alkuperäiseen suunnitelmaani tutkimusaineiston keräämisestä. Vasta paikan päällä Kolkatassa ryhdyin pohtimaan, olisiko toiminnalliseen projektiin osallistuvien lasten tilannetta hyödyllistä kartoittaa ennen ja jälkeen projektin. Tiedustelin IPER:in työntekijöiden sekä muiden suomalaisten opiskelijoiden mielipidettä siitä, olisiko tilanteen kartoitus heidän mielestään tarpeellista. He olivat yhtä mieltä siitä, että toiminnallisen projektin mahdollisista hyvistä vaikutuksista saisi kenties lisätietoa tilanteen kartoituksen avulla. Pohdimme yhdessä, kuinka saisimme aitoa tietoa

lasten tilanteista ja päädyimme piirtämiseen. Se on lapselle luonnollinen tapa hahmottaa tärkeiksi kokemiaan asioita ja ilmaista suhdettaan niihin (Soilikin lastentarha i.a.).

Toteutimme yhteistyössä muiden suomalaisten opiskelijoiden kanssa kaksi piirustus-tuokiota toiminnalliseen projektiin osallistuneille katulapsille. Ennen tuokioiden aloit-tamista jokaiselta lapselta kysyttiin tulkin avustuksella, haluavatko he osallistua piirtä-miseen. Korostimme ettei toiminnalliseen projektiin osallistuminen ollut edellytys piir-tämiselle, eikä piirtämisestä kieltäytyminen aiheuttaisi minkäänlaisia toimenpiteitä. Il-man piirtämistäkin lapset olisivat oikeutettuja osallistumaan jatkossakin toiminnalliseen projektiin. Kukaan lapsista ei kuitenkaan kieltäytynyt piirtämisestä, päinvastoin. He olivat innoissaan, kun pääsivät tekemään piirustuksia aikuisille.

Ensimmäinen piirustustuokio järjestettiin samalla viikolla, kun toiminnallinen projekti alkoi. Toinen tuokio toteutettiin projektin toiseksi viimeisellä viikolla. Tuokioiden ta-voitteena oli saada lapsilta mahdollisimman todenmukaisia vastauksia seuraaviin kysy-myksiin: *Mikä tekee sinut iloiseksi?*, *Mikä tekee sinut surulliseksi?* ja *Mikä on sinulle tärkeää?*. Molemmissa piirustustuokioissa kysymykset esitettiin lapsille heidän omalla äidinkielellään, tulkin avustuksella. Me suomalaiset käänsimme kysymykset suomesta englanniksi ja intialainen tulkki käänsi ne englannista bengaliksi. Näin toimimalla ha-lusimme varmistua siitä, että jokainen lapsi ymmärtää varmasti kysymykset. Molempien tuokioiden aikana lapsilta kysyttiin yllämainitut kolme kysymystä. Tulkki ohjeisti heitä piirtämään vastaukseksi asioita, joita tulisi heidän mieliinsä. Varsinaisten piirustusten lisäksi pyysimme lapsia merkitsemään paperiin heidän sukupuolensa (girl / boy) ja ikänsä. Esimerkki: poika 9 vuotta = B 9, tyttö 6 vuotta = G 6. Nämä merkinnät koin hyödyllisiksi kuvien analysointia ajatellen.

Tässä tutkimuksessa kuvien analysoinnilla tarkoitetaan katulasten piirtämien kuvien sisältöjen erittelyä. Pyrkimyksenä on saada vastaukset lapsille esitettyihin kysymyksiin kuvina, yhteisen kielen puuttuessa. Kuvat toimivat siis osaltaan yhteisen kielen korvik-keena. Kuvia analysoimalla pyritään erittelemään niitä aihepiirejä, jotka ilmenevät las-ten piirustuksissa. Kuvien perusteella ei siis toteuteta *katulasten* vaan kuvissa esiintyvi-en *teemojen* analysointia.

Tuokioiden aikana jokainen lapsi teki yhteensä kuusi piirustusta. Jokainen piirustus piirrettiin omalle paperilleen. Käytettävänä välineinä lapsilla oli valkoista paperia, lyijykyniä sekä värikyniä. Piirtäminen toteutettiin mahdollisimman rauhallisessa paikassa, suljetussa luokkahuoneessa. Lapset saivat valita itse tarkemman paikan ja asennon, jossa he piirsivät. Jotkut istuivat aikuisten sylissä, toiset makasivat lattialla. Koin, että molemmissa piirustustuokioissa lapset kykenivät valitsemaan itse juuri heille luontevimmat paikat ja asennot piirtämiseen. Kunkin piirustuksen tekemiselle oli varattu aikaa 30 minuuttia. Yhden piirustustuokion kesto oli kokonaisuudessaan siis puolitoista tuntia. Tämä aikamäärä tuntui sopivalta, sillä suurin osa lapsista oli valmiita jo ennen määrääjän päättymistä.

6.4 Haastattelut

Piirustustuokioiden lailla, katulasten haastattelut eivät kuuluneet alkuperäiseen suunnitelmaani tutkimusaineiston keräämisestä. Tarve haastatteluille muodostui toiminnallisen projektin aikana. Halusin tutkijana selvittää tarkemmin, minkä vuoksi juuri näille lapsille on toivottavaa järjestää valtaistumisen mahdollisuuksia lisäävää toimintaa. Saadakseni vastauksia tähän kysymykseen, koin, että minun olisi tärkeää kartoittaa lasten toimintakykyä sekä sitä mistä heidän arkipäivänsä koostuvat. Haastattelu tuntui sopivalta menetelmältä vuorovaikutuksellisuutensa sekä monipuolisuutensa vuoksi.

Haastattelu sopii tutkimusmenetelmäksi silloin, kun tavoitteena on selvittää tutkittavien näkökulmia, ajatuksia, kokemuksia tai käsityksiä tutkittavasta aiheesta. Haastattelu soveltuu menetelmäksi myös silloin, kun aiheesta on vain vähän etukäteistietoa. (Hämeen-Anttila & Katajavuori 2008 b, 138.)

Pohtiessani haastattelun käytännön toteutusta, puolistrukturoitu teemahaastattelu tuntui sopivimmalta vaihtoehdolta. Teemahaastattelussa käydään läpi tutkimuksen kannalta tärkeät teemat kunkin haastateltavan kanssa (Hirsjärvi & Hurme 2010). Tutkijalla voi olla tukena apukysymyksiä, joita käytetään tarpeen mukaan. Teemojen käsittelyjärjestys voi vaihdella haastateltavasta riippuen. Menettelytapa korostaakin juuri haastateltavan näkökulmaa ja antaa hänelle vapauden kertoa näkemyksistään. Menetelmänä teema-

haastattelu kuuluu puolistrukturoituihin haastatteluihin, sillä haastattelun teemat ovat kaikille samat. (Hämeen-Anttila & Katajavuori 2008 b, 140–141.)

Käytännön ongelmista johtuen teemahaastattelun toteuttaminen ei onnistunut katulasten parissa. Kattava yhteisen kielen puute oli suurin ongelma. Koin, että haastattelun järjestämisen kannalta on tärkeintä se, että haastateltava sekä haastattelija ymmärtävät riittävästi toisiaan. Tiedustelin mahdollisuutta hyödyntää tulkin palveluita haastatteluissa. En saanut järjestettyä tulkkausta näin laajaan ja avoimeen haastatteluun, johon olisivat osallistuneet kaikki toiminnallisen projektin lapset ja tulkattavan aineiston määrä olisi todennäköisesti ollut suuri. Tästä syystä päädyin toiseen haastattelumuotoon, strukturoituun yksilöhaastatteluun. Tähän haastattelumuotoon sain järjestettyä tulkkauksen, osallistujamäärän ollessa pienempi ja haastattelukysymysten ollessa rajattuja.

Strukturoitu haastattelu on kyselytutkimus, joka toteutetaan henkilökohtaisen kontaktin kautta. Strukturoidun haastattelun etuna paperiseen kyselytutkimukseen verrattu on, että siinä on mahdollisuus varmistua siitä, että tutkittavat ymmärtävät kysymykset ja vastaavat siihen, mihin tutkimuksella haetaan vastausta. Henkilökohtaisen kontaktin kautta, esimerkiksi tapaamisessa, toteutettuun haastatteluun kuluu kuitenkin enemmän aikaa sekä resursseja kuin paperiseen kyselyyn. (Hämeen-Anttila & Katajavuori 2008 b, 139–140.)

Strukturoitu haastattelu on luonteeltaan kvantitatiivista tutkimusta. Tämän vuoksi koin voimakasta ristiriitaa haastatteluja suunnitellessa sekä toteuttaessa. Opinnäytetyöni tarkoitus oli nimittäin pohjautua ainoastaan kvalitatiivisiin tutkimusmenetelmiin. Laadulliselle tutkimukselle on kuitenkin tyypillistä sisällön muuttaminen tarpeen mukaan vielä kenttätöön aikanakin, jos löydökset tai tavoitteiden muutos edellyttävät sitä (IRO-Research Oy 2008).

Saadakseni mahdollisimman kattavan kuvan haastateltavien lasten tarpeista, muodostin haastattelukysymyksiä toimintakyvyn neljään eri osa-alueeseen liittyen: psyykinen, fyysinen, sosiaalinen sekä hengellinen (ks. liite 3). Kysymysten laadinnassa minua auttoivat muut suomalaiset opiskelijat. Käänsimme kysymykset suomesta englanniksi ja intialainen tulkki käänsi ne englannista bengaliksi.

Haastattelut toteutettiin toiminnallisen projektin aikana, viidennellä ja kuudennella projektiviikolla 2.–13.11.2009. Saadakseni haastattelusta mahdollisimman kattavan sekä tulkkauskelpoisen, valitsin eri ikäisiä ja eri sukupuolta edustavia lapsia haastatteluun. Haastatteluihin osallistui yhteensä kolme tyttöä ja kolme poikaa, iältään 6–11 -vuotiaita. Kunkin lapsen haastatteluun hankin luvan suullisesti lapsen vanhemmalta tai muulta huoltajalta, tulkin avustuksella. Paperisia lupia minun ei olisi ollut mahdollista kerätä, sillä vain harvat lasten huoltajista osasivat lukea tai kirjoittaa.

Haastattelut toteutettiin IPER:in toimistohuoneessa. Paikalla oli haastateltavan lisäksi intialainen tulkki ja minä. Kaikki haastattelut etenivät seuraavasti: kysyin kysymyksen englanniksi, tulkki käänsi sen bengaliksi, haastateltava vastasi bengaliksi ja tulkki käänsi vastauksen englanniksi. Tarvittaessa tein tarkennuksia ja lisäkysymyksiä, mikäli haastateltava ei ymmärtänyt kysymystä, minä en ymmärtänyt vastausta tai haastateltava ei antanut vastausta siihen, mihin haastattelulla haettiin vastausta. Haastattelut olivat kestoaltaan 30–50 minuuttia. Kaikki haastattelut äänitettiin kasettinauhurilla.

6.5 Kenttäpäiväkirja

Kenttäpäiväkirjan pitäminen on tyypillistä tutkimuksessa, jossa on etnografinen työote. Tutkija osallistuu kenttätööhön käyttäen kaikkia aistejaan, sillä tutkimuksen kohteesta on tarkoitus saada kattava kokonaiskuva. Tästä syystä tutkijan on toivottavaa kerätä mahdollisimman paljon saatavilla olevaa tietoa tutkittavasta kohteesta tai ilmiöstä. (Hammersley & Atkinson 2007, 3, 141.) Tässä tutkimuksessa kenttäpäiväkirjaa on pidetty koko kansainvälisen harjoittelujakson ajan, eli kaikissa tutkimusaineiston keräämisen vaiheissa.

Tutkimusaineistona kenttäpäiväkirja voi olla valtavan laaja (Holliday 2007, 62–63). Tässä tutkimuksessa aineisto sisältää kuvauksia keskusteluista, tapahtumista sekä paikallisista instituutioista. Käytän materiaalia muiden aineistojen tukena. Kenttäpäiväkirjan aineiston keräsin havainnoimalla, vierailemalla eri instituutioissa ja keskustelemalla katulasten, muiden paikallisten sekä toisten suomalaisten opiskelijoiden kanssa. Käytän aineistosta nimeä kenttäpäiväkirja, sillä se kuvastaa mielestäni aineiston sisältöä paremmin kuin esimerkiksi nimitys tutkimuspäiväkirja.

Kenttäpäiväkirjan aineisto on omakohtaista tulkintaani eri tilanteista, henkilöistä ja paikoista, se ei siis ole täysin objektiivista materiaalia. Hammesley ja Atkinson (2007, 142) painottavatkin ettei täyttä objektiivisuutta voida saavuttaa, kun aineisto kerätään henkilökohtaisen tulkinnan avulla. Kaiken tapahtuneen muistiin kirjaaminen on mahdotonta. Tutkija suorittaa siis jatkuvaa valintaa kirjoittaessaan kenttämuistiinpanoja.

6.6 Video- ja valokuvamateriaali

Videomateriaalin käyttö on yleistynyt toimintatutkimuksessa, sillä tutkijat haluavat nähdä ja tutkia tarkemmin, mitä todellisuudessa tapahtuu. Videokameraa on helppo kuljettaa mukana useimmissa tutkimustilanteissa ja sen käyttö on melko vaivatonta. Tästä syystä videomateriaalin kuvaajana voi toimia tutkija, tutkimuksen ulkopuolinen henkilö tai tutkittava itse. Videokuvatun aineiston avulla kvalitatiivisen tutkimuksen tuloksia on mahdollista varmentaa. (Lindlof & Taylor 2010, 214.) Valokuvamateriaali muodostaa muun tutkimusaineiston kanssa kokonaisuuden, joka on enemmän kuin osiensa summa. Tämä edellyttää kuitenkin, että valokuvamateriaali on kuvattu tutkimusprosessin aikana. (Keskinen i.a.)

Tässä tutkimuksessa video- ja valokuvamateriaalia on kerätty kaikissa tutkimusprosessin vaiheissa. Alkuperäinen suunnitelmani ei ollut kerätä tätä materiaalia tutkimusta varten, vaan ensisijassa henkilökohtaiseen käyttöön. Tutkimuksen edetessä havaitsin kuitenkin, että kuvaamistani videoista sekä valokuvista voisi olla hyötyä tutkimuksen myöhemmissä vaiheissa. Kaikki kuvaamani videot sekä valokuvat, joihin viitataan tässä tutkimuksessa, ovat toiminnallisen projektin aikana kuvattuja. Niiden mahdolliseen tutkimuskäyttöön on hankittu lupa lasten huoltajilta suullisesti, tulkin avustuksella. Käytän video- ja valokuvamateriaalia tässä tutkimuksessa tarpeen mukaan muiden aineistojen tukena.

7 TUTKIMUSAINIESTON ANALYSOINTI

Tässä tutkimuksessa aineiston analysoinnissa käytetään kahta eri menetelmää: prosessiarviointia sekä sisällönanalyysia. Prosessiarvioinnin avulla olen tarkastellut katulapsille suunnatun toiminnallisen projektin tavoitteiden sekä tulosten välistä aikaa opinnäyte-työprosessin eri vaiheissa. Olen kerännyt projektin etenemistä kuvaavaa tietoa havainnoiden, toteuttaen toiminnallisia menetelmiä projektissa, haastatellen katulapsia, pitämällä kenttäpäiväkirjaa sekä tallentamalla video- ja valokuvamateriaalia projektista. Näiden tietojen avulla arvioin toiminnallista projektia sen sisältämine aineistoinen tulokset-osiossa.

Sisällönanalyysia hyödynnän strukturoitujen yksilöhaastatteluiden, kenttäpäiväkirjan sekä lasten piirustusten syvempään tarkasteluun. Redusoin, klusteroin sekä abstrahoin aineiston eli pelkistän ja ryhmittelen sen sekä muodostan siitä teoreettisia käsitteitä. Käsitteiden yhdistämisen kautta pyrin saamaan vastauksen tutkimustehtävääni.

7.1 Prosessiarviointi

Prosessiarvioinnissa tutkijan huomio keskittyy kehitys- ja muutosprosesseihin. Prosessiarvioinnin avulla tarkastellaan, millaisen toiminnan kautta tulokset sekä vaikutukset ovat syntyneet. Arvioinnissa kiinnostus kohdistuu siis toimintaan, jolla tuloksia pyritään saamaan aikaan. Systemaattisesti kerätyn tiedon avulla voidaan tarkastella kehitys- ja muutosprosesseja sekä niiden keskeisimpiä piirteitä. Tällainen lähestymistapa tarjoaa välineitä prosessien ymmärtämiseen, ohjaamiseen sekä dokumentoimiseen. Prosessiarvioinnilla lisätään tietoisuutta nykytilanteesta, etenemismvaihtoehtoista sekä jo tehdyistä valinnoista. (Sosiaaliportti 2008.)

Arviointitiedon pohjalta prosessin toimintaa on mahdollista korjata sen ollessa vielä käynnissä. Prosessiarvioinnilla pyritäänkin avaamaan niin sanottua mustaa laatikkoa toiminnan tavoitteiden sekä tulosten välissä. Prosessiarvioinnin käytännön toteutus onnistuu sekä ulkoisena että sisäisenä arviointina. Ulkoista arviointia edustavat muun muassa haastattelut sekä toimintaa kuvaavat dokumentit. Sisäistä arviointia on esimerkiksi

tutkijan itsearviointi. Itsearvioinnissa tutkija tarkastelee omaa toimintaansa, toimintatapojaan sekä kokemuksiaan järjestelmällisesti tiettyjä arviointikriteerejä vasten. Itsearvioinnin avulla pyritään ymmärtämään, miksi asiat tapahtuvat tietyllä tavalla. (Sosiaaliportti 2008.)

Prosessiarviointi räätälöidään projektikohtaisesti vastaamaan kyseisen projektin kysymyksiin sekä tiedontarpeeseen. Toteutustapaan vaikuttaa oleellisesti se, mitä arvioinnilta odotetaan sekä miten arvioinnista saatua tietoa aiotaan hyödyntää. Prosessiarvioinnin suunnittelussa on pohdittava, millaisella tiheydellä ja syvyydellä sekä mistä näkökulmista prosessin etenemistä kuvaavaa tietoa kerätään, jotta prosessin tärkeimmät piirteet saataisiin tuotua luotettavasti esille. (Sosiaaliportti 2008.)

Tässä tutkimuksessa prosessiarvioinnin avulla tarkastellaan katulapsille suunnatun toiminnallisen projektin tavoitteiden ja tulosten välistä aikaa opinnäytetyöprosessin eri vaiheissa. Arviointitiedon pohjalta tutkija tarkentaa projektin suuntaa sekä aineistonkeruumenetelmiä. Tutkija suorittaa tutkimuksen aikana sekä sisäistä että ulkoista prosessiarviointia: havainnoiden toimintaympäristöä sekä projektia, toteuttaen toiminnallisia menetelmiä projektissa, haastatellen katulapsia, pitämällä kenttäpäiväkirjaa sekä tallentamalla video- ja valokuvamateriaalia projektista. Näiden tietojen avulla toiminnallista projektia sen sisältämine aineistoineen arvioidaan tulokset-osiossa.

7.2 Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi on tieteellinen metodi, jonka avulla tekstimuotoista tutkimusaineistoa tarkastellaan eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja tiivistäen. Aineistot ovat joko valmiiksi tekstimuodossa tai ne muutetaan sellaisiksi. Sisällönanalyysillä voidaan tarkastella lähes mitä vain representaatioita: kirjoja, päiväkirjoja, haastatteluita, keskusteluita, puheluita, valokuvia ja niin edelleen. Sisällönanalyysin avulla tutkittavasta ilmiöstä pyritään muodostamaan tiivistetty kuvaus, joka kytkee tulokset ilmiön laajempaan kontekstiin. (Tuomi & Sarajarvi 2009.)

Sisällönanalyysillä tarkoitetaan tekstimuotoisen sisällön sanallista kuvailua. Laadullisessa sisällönanalyysissä tutkimusaineisto jaetaan ensin pieniin osiin, jonka jälkeen se

käsitteellistetään ja järjestetään uudelleen kokonaisuudeksi. Sisällön erittelyllä kuvataan puolestaan määrällisesti jotakin tekstin tai dokumentin sisältöä. Sisällön erittelyn avulla voidaan esimerkiksi laskea tiettyjen sanojen esiintymistiheyttä tekstissä. (Tuomi & Sarajärvi 2009.)

Tässä tutkimuksessa sisällönanalyysia hyödynnetään strukturoitujen yksilöhaastatteluiden sekä kenttäpäiväkirjan syvempään tarkasteluun. Kenttäpäiväkirja on jo valmiiksi tekstimuodossa ja haastattelut muutetaan sellaisiksi litteroinnin avulla. Litteroinnilla tarkoitetaan esimerkiksi nauhoitetun puhemuotoisen aineiston puhtaaksi kirjoittamista sana sanalta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 217). Lasten piirustuksien tarkastelussa hyödynnän sisällön erittelyä. Tarkastelen piirustuksia niiden teemojen kautta, joita piirustuksissa esiintyy. Sisällön erittelyä suoritan tarkastelemalla, kuinka monessa piirustuksessa ilmenee sama tai saman aihepiirin kuva. Esimerkiksi kuinka usein piirustuksissa on piirretty äiti / isä / sisaruksia / perhe / sukulaisia vastaukseksi kysymykseen *Mikä on sinulle tärkeää?*. Pysin kiinnittämään huomiota myös erilaisten teemojen esiintymistiheyteen suhteessa toisiinsa.

Aineistolähtöinen laadullinen analyysi on kolmivaiheinen prosessi. Aineisto redusoidaan, klusteroidaan sekä abstrahoidaan. Redusoinnilla tarkoitetaan aineiston, esimerkiksi auki kirjoitetun haastattelun, pelkistämistä. Redusoimalla aineistoa voidaan tiivistää tai jakaa osiin. Pelkistämistä ohjaa tutkimuksen tutkimustehtävä. Klusteroinnilla tarkoitetaan aineiston ryhmittelyä, jonka avulla pyritään etsimään samankaltaisuuksia sekä eroavaisuuksia. Klusterointia seuraa abstrahointi, jolla tarkoitetaan teoreettisten käsitteiden muodostamista. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä yhdistetään käsitteitä ja pyritään saamaan sitä kautta vastaus tutkimustehtävään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–112.)

Tässä tutkimuksessa sekä katulasten yksilöhaastatteluiden että kenttäpäiväkirjan sisällönanalyysi sisältävät edellä mainitut kolme vaihetta. Ennen näitä vaihteita haastattelut täytyi kuitenkin litteroida. Aloitin materiaalin analysoinnin kirjoittamalla haastattelut puhtaaksi, englanniksi, sana sanalta Word-tekstinkäsittelyohjelmaan. Käytin litteroinnissa riviväliä 1 ja fonttikokoa 12. Tutkimusaineistoa kertyi auki kirjoitettuna 13 sivua. Toteutin haastattelujen litteroinnin kahdessa osassa, heti haastattelujen jälkeen. Toiminnallisen projektin viidennellä viikolla haastattelin tulkin avustuksella kolmea lasta ja

litteroin heidän haastattelunsa. Kuudennella projektiviikolla haastattelin myös kolmea lasta ja litteroin heidän haastattelunsa. Halusin toteuttaa litteroinnin mahdollisimman lähellä haastatteluja, jolloin ne olivat vielä tuoreessa muistissa. Jokaisen haastattelun nauhalta purkamiseen kului keskimäärin kolme–neljä tuntia. Litterointi oli työlästä, mutta koin sen lisäävän itseni ja aineiston välistä vuoropuhelua. Kenttäpäiväkirjan tarkastelussa litterointia ei tarvinnut tehdä, sillä tekstimuotoinen materiaali oli jo olemassa.

Litteroinnin jälkeen tulostin auki kirjoitetun tekstin ja tutustuin siihen huolellisesti. Olin muodostanut haastattelukysymyksiä lasten toimintakyvyn neljään eri osa-alueeseen liittyen: psyykinen, fyysinen, sosiaalinen sekä hengellinen. Näistä samoista teemoista muodostui analysointini yläkategoriat. Alleviivasin mielestäni tärkeät asiat yläkategorioita ajatellen ja jaottelin litteroidun tekstin niiden alle. Tutustuin aineistoon uudestaan ja leikkasin tulostetusta aineistosta jokaisen lapsen vastaukset irralleen.

Aineiston redusoinnin aloitin nitomalla lasten vastaukset erilliselle A3 paperille allekkain. Tämän jälkeen pelkistin vastaukset. Kirjoitin lasten pelkistetyt vastaukset käsin, sillä se tuntui nopeammalta ja selkeämmältä vaihtoehdolta kuin vaikkapa tietokoneella redusointi. Lisäksi paperille redusoituun aineistoon oli myöhemmin helppo palata ja tehdä tarvittaessa tarkennuksia. Redusoinnin jälkeen aloitin aineiston klusteroinnin eli ryhmittelyn. Etsin lasten vastauksista samankaltaisuuksia sekä eroavaisuuksia. Tämän pohjalta muodostin teoreettisia käsitteitä yläkategorioihin eli abstrahoin. Haastatteluiden käsitteellistämässä käytin lähtökohtana lasten alkuperäisilmaisuja.

8 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Katulasten parissa toteutettu toiminnallinen projekti onnistui suunnittelultaan ja toteutukseltaan hyvin. Alkuhavainnoinnin, käytännön toiminnan, piirustustuokioiden, lasten haastatteluiden, kenttäpäiväkirjan sekä video- ja valokuvamateriaalin avulla sain melko laajasti tietoa katulasten kokemuksista, ajatuksista sekä toiveista. Opinnäytetyöprosessini tavoitteena oli luoda toiminnallinen ryhmä IPER:in toimintaan osallistuville katulapsille ja selvittää mitä merkityksiä järjestetty toiminta sisältää lasten näkökulmasta. Tavoitteena oli myös selvittää, kuinka toiminnan jatkuminen varmistettaisiin tulevaisuudessa.

Toiminnallisen projektin aikana olen tarkastellut katulapsille suunnatun toiminnan tavoitteiden sekä tulosten välistä aikaa keräämiäni aineistojen avulla. Strukturoituja yksilöhaastatteluja, kenttäpäiväkirjaa sekä katulasten piirustuksia olen tarkastellut lisäksi sisällönanalyysiä hyödyntäen. Käsittelen aineistojen pohjalta saamiani tuloksia jakamalla ne neljään osa-alueeseen. Osa-alueiden teemat ovat: 1) *Toiminnallisen projektin merkitys katulapsille*, 2) *Katulasten tarpeet*, 3) *Katulasten osallistaminen* sekä 4) *Projektin vetäjän ja ryhmäläisen suhteen merkitys*. Lopuksi arvioin toiminnallista projektia sen sisältämine aineistoinen. Arviointi-osuudessa käsittelen myös omaa rooliani toiminnan toteuttajana sekä sitä, että projektin jalkauttaminen osaksi IPER:in toimintaa ei ole onnistunut suunnitellusti.

8.1 Toiminnallisen projektin merkitys katulapsille

Kahdeksan viikon mittainen toiminnallinen projekti tarjosi IPER:in *Supportive Classes* -opetusryhmään osallistuville katulapsille aktivoivaa toimintaa, jonka parissa heille tarjottiin mahdollisuus olla aidosti lapsia. Lapset tuntuivat nauttivan aidosti heille suunnitellusta toiminnasta, siitä että *he* saivat olla huomion keskipisteenä. Lapset nauroivat, laskivat leikkiä ja kykenivät irrottautumaan tyyppillisestä arjestaan, jonka keskiössä ovat muun muassa kadulla tai muuten vähäosaisissa oloissa eläminen, köyhyys, työnteko ja täysipainoisen lapsuuden puute.

Projektiin osallistuneet lapset pääsivät käyttämään aistejaan monipuolisesti eri toiminnoissa. Kaikki aktiviteetit vaikuttivat kiinnostavan ja innostavan heitä. Musiikin kuunteleminen ja itse tekeminen, fyysinen liikunta, piirtäminen, maalaaminen, askartelu, vapaa ja ohjattu leikkiminen sekä erilaiset sisä- ja pihapelit vaikuttivat tuovan esiin lapsille tyypillisiä ominaisuuksia sekä luonteenpiirteitä. Katulapset sysäsivät toimintojen ajaksi ”pikku-aikuisen” itsestään ikään kuin sivuun. He tuntuivat aistivan ympäröivän tilan ja siinä olevat ihmiset avoimemmin ja elämänmyönteisemmin, kuin olin etukäteen osannut kuvitella. He kykenivät heittäytymään aidosti mukaan eri toimintoihin ja tuntuivat unohtavan toiminnan ajaksi kadulla odottavan todellisuuden – vastuunkantamisen omasta elämästä. Tästä johtuen minulle tuli vahva tunne, että lapselle kuin lapselle leikkiminen, liikkuminen ja eri taiteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen ovat ominaisia tapoja toimia sekä ajatella. Lapsen kansalaisuudella tai elinoloilla ei vaikuttaisi olevan merkitystä asiaan, sillä Intiassa havaitsemani ilmiön olen kohdannut myös suomalaisten lasten parissa toimiessa.

Toiminnallinen projekti tuki mielestäni lasten valtaistumista dialogisen prosessin sekä kollektiivisen toiminnan avulla. Monipuoliset sekä aktivoivat toiminnot auttoivat osaltaan lapsia kehittämään niitä elementtejä itsessään, joita he itse näkivät sopiviksi omiin tarpeisiinsa. Lapset pääsivät harjoittelemaan toiminnan parissa myös yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Ryhmän jäsenenä toimiminen edellytti paitsi toisten huomioonottamista myös oman itsensä hallintaa. Toiminnan aikana lapset pääsivät peilaamaan omaa käytöstään sekä toimintaansa toisia lapsia ja projektin vetäjiä vasten. Yhteisöllisen toiminnan ansiosta he saivat myös toimia erilaisissa ryhmissä: pienissä ja suurissa, samanikäisten ja eri-ikäisten lasten kanssa sekä omaa ja vastakkaista sukupuolta edustavien lasten kanssa. He saivat osallistua toimintaan, hyödyntäen omia sekä ikätovereidensa aisteja. Koen, että näin toimimalla projekti vähensi osaltaan lasten eristäytymistä toisista lapsista.

Kenttäpäiväkirjamerkintäni projektin ajalta kuvaavat myös sitä, että lapset tunsivat olevansa saman arvoisia keskenään. Lapset antoivat läpi koko projektin suullista palautetta järjestetystä toiminnasta sekä siitä, miltä toiminta aikuisten ja muiden lasten kanssa on tuntunut. Lasten palautteissa korostui muun muassa projektin vetäjien toteuttama tasa-arvoinen kohtelu lapsia kohtaan. Uskon, että tähän kokemukseen vaikutti oleellisesti se,

että kullekin lapselle pyrittiin tarjoamaan paikka nähdä ja kokea itsensä sosiaalisesti tunnustettavaksi sekä hyväksytyksi.

Tutkimustulosten perusteella toiminnallinen projekti tuki lasten kokonaisvaltaista kehittymistä. Toiminnan avulla lapset pääsivät harjoittamaan luovia, fyysisiä, motorisia, kognitiivisia sekä sosioemotionaalisia taitojaan. Kunkin lapsen henkilökohtainen kehitystaso vaikutti siihen, millaisia valmiuksia heillä oli uusien ja toisinaan kenties haastavienkin taitojen sekä asioiden oppimiseen.

Uskon, että toimintaan osallistuneet katulapset hyötyivät projektista. Lapset saivat uusia elementtejä oppimiseensa sekä kehittymiseensä, ollessaan sosiaalisessa kanssakäymisessä ympäristönsä kanssa. Kyrö-Ämmälä (2008, 35–37) korostaa Lev Vygotskyn lähikehityksen vyöhykkeen teoriaa lasten täysipainoisen kasvun ja kehityksen osana. Lähikehityksen vyöhykkeellä, esimerkiksi leikkiessään tai sosiaalisissa kanssakäymisissä, lapsi voi oppia vallitsevan ympäristön vaikutuksesta jotain sellaista, mihin hän ei yksin kykenisi. Toisilla ihmisillä on siis tärkeä merkitys, kun lapsi käsittelee sekä jäsentää uutta tietoa suhteessa kokemuksiinsa ja sijoittaa sen aiemmin oppimaansa. Lapsen ei ole mahdollista selviytyä kaikista vastaantulevista haasteista yksin, mutta toisten kykenevien ihmisten kanssa lapsi onnistuu. Vygotsky onkin osuvasti todennut, että *leikkiessään lapsi on päätä pidempi itseään*.

8.2 Katulasten tarpeet

Tutkimustulokset osoittavat katulasten halun tulla aidosti kuulluksi sekä huomioiduksi. He toivovat erityisesti, että aikuiset osoittaisivat heille huomiotaan. Tämä välittyi toiminnallisen projektin, lasten haastatteluiden ja piirustusten sekä yleisen havainnoinnin perusteella. Lapset odottavat aikuisilta tukea, rohkaisua ja erilaisten osallistumismahdollisuuksien järjestämistä. Näitä elementtejä heille tarjoavia aikuisia ovat vanhemmat, isovanhemmat, muut sukulaiset, IPER:in henkilökunta sekä IPER:llä työskentelevät vapaaehtoiset.

Lasten toiminnassa ja puheissa korostui toive lasten ja aikuisten välisestä tasa-arvosta sekä molemminpuolisesta kunnioituksesta. Tämä toive korostui erityisesti yhteisillä

projektitunneilla sekä lasten yksilöhaastatteluissa. Intialaiseen kulttuuriin kuuluu oleellisenä osana itseään vanhempien ihmisten arvostaminen sekä kunnioittaminen. Tästä huolimatta lapset tuntuvat olevan tässä asiassa yhteiskunnallisesti erittäin valveutuneita. Katulapset toivovat saavansa osakseen oikeudenmukaisempaa ja sitä kautta arvokkaampaa kohtelua, vaikka he tietävät, ettei se välttämättä ole mahdollista. He tietävät, ettei jokainen maailman lapsi elä samassa tilanteessa kuin he. He tietävät, että osa maailman lapsista saa osakseen oikeudenmukaisempaa kohtelua. Uskon, että tämän viestin pääasiallisina välittäjinä ovat toimineet IPER:llä työskentelevät vapaaehtoiset.

Katulapset siis tietävät, että he voisivat tulla paremmin kuulluiksi sekä huomioituiksi, mutta he eivät uskalla puolustaa oikeuksiaan täysipainoisesti. Heillä ei ole tarpeeksi tukijoita, jotka ajaisivat aidosti heidän etujaan ja puolustaisivat täysipainoisen lapsuuden toteutumista. Työille kuulluksi ja huomioituksi tuleminen on vielä nykyäänkin vaikeampaa kuin pojille Intian patriarkaalisen perinteen vuoksi. Kuulluksi ja nähdyksi tuleminen tunteeseen olisi kuitenkin äärimmäisen tärkeää kiinnittää aidosti huomiota, sillä näillä tunteilla on merkittävä lapsen hyvinvointia edistävä vaikutus (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2009, 15).

Mielestäni on tärkeää kohdata jokainen lapsi yksilöllisten tarpeidensa, persoonallisuutensa sekä perhekulttuurinsa mukaisesti, jotta hän voi kokea olevansa tasa-arvoinen riippumatta sukupuolestaan, sosiaalisesta tai kulttuurisesta taustastaan tai etnisestä alkuperästään. Toiminnallinen projekti ja siihen liittyneet piirustustuokioidet sekä haastattelut auttoivat osaltaan lasten yksilöllisessä huomioimisessa. Projektin pienryhmien koko, yhdeksän lasta, mahdollisti lasten paremman huomioimisen toiminnan aikana. Tällöin minulla ja muilla projektin toteutukseen osallistuneilla suomalaisopiskelijoilla oli enemmän aikaa huomioida kunkin lapsen erityisyyttä sekä ainutkertaisuutta. Yhteisen ajan myötä myös rakentavan palautteen antaminen lapsille mahdollistui helpommin. Himberg ym. (2004, 71) korostavat sitä, kuinka ympäristön palaute muokkaa yksilön minäkäsitystä. Tästä syystä koin palautteen antamisen sekä lasten onnistumisten huomioimisen erityisen tärkeäksi.

Toimintaan osallistuneista lapsista kaikilla korostui vahvasti itsensä toteuttamisen tarpeita: tiedonjanoa, kiinnostusta luovuuteen sekä erilaisiin elämyksiin. Myös sosiaalisen arvostuksen sekä yhteenkuuluvuuden tarpeet korostuivat. Lapset toivat esiin erityisesti

haastatteluissa sekä piirustuksissa, kuinka tärkeää heille on lämminhenkisyys sekä ystävien olemassaolo. Myös perheen ja muiden sukulaisten sekä yhteisöllisyyden tärkeys korostuivat. Lasten arjessa sosiaalisen arvostuksen tarpeet ilmenevät haluna olla osa tiettyä yhteisöä, perhettä, ystäväpiiriä ja koko ympäröivää yhteiskuntaa. Myös uskonto ja uskonnollisuus ilmentävät merkittävällä tavalla näiden lasten sosiaalisen arvostuksen tarpeita.

Tutkimustuloksissa korostuu myös katulasten tarve elää ”aidosti lapsuutta”. Tämän tarpeen olemassaolo välittyi paitsi toiminnallisen projektin, myös lasten haastatteluiden, piirustusten sekä yleisen havainnoinnin perusteella. Toimintaan osallistuneet lapset ovat monella tapaa laiminlyötyjä sekä sosiaalisen epäoikeudenmukaisuuden uhreja: katulapsia, lapsityöläisiä, hyväksikäytön ja väkivallan uhreja. Heidän elämässään eivät toteudu täysipainoisesti lasten oikeuksien sopimuksen neljä keskeistä periaatetta (UNICEF 2005, 1): syrjimättömyys, omistautuminen lapsen eduille, lapsen mielipiteen kunnioittaminen sekä lapsen oikeus elää, selviytyä ja kehittyä.

Haastatteluissa korostuivat lisäksi lasten tarpeet rakkauteen, turvallisuuteen sekä fysiologisiin perustarpeisiin. Lapset kertoivat kaipaavansa viihtyisää kotia ja elinympäristöä. He kertoivat, että seurallisuus, yhteisöllisyys sekä erilaiset kontaktit kanssaihmiin auttavat heitä jaksamaan arjessa. Lasten into opiskelua kohtaan korostui myös haastattelijan myötä. He jaksavat uskoa, että opiskelu ei ole mahdotonta, vaikka olosuhteet ovat huonot.

Turvallisuuden tarve tuli esiin kaikilla haastatelluilla lapsilla. He toivovat pääsevänsä eroon pelon tunteesta. Pelon tunne kohdistuu kaikilla haastatelluilla niitä ihmisiä kohtaan, joiden kanssa he jakavat suuren osan ajastaan. Lapset pelkäävät pääasiassa vanhempia, isovanhempia, muita sukulaisia, isompia sisaruksia ja isompia tovereita. Turvallisuuteen kytkeytyy myös lasten tarve vaihteluun. He toivovat elämäänsä vaihtelua, jotta suojatut olosuhteet muodostuisivat heidän ympärilleen edes osaksi aikaa. Esimerkkinä turvallisesta ympäristöstä eräs haastatelluista mainitsi meidän suomalaisten opiskelijoiden toteuttaman toiminnallisen projektin.

Haastatteluissa korostui myös fysiologisten perustarpeiden merkitys lapsille. Lapset kertoivat, että heidän fyysiset tarpeensa eivät tule tyydytetyiksi heidän toivomallaan

tavalla. He eivät saa osakseen tarpeeksi hoivaa, ravintoa eivätkä unta. Nämä seikat vaikuttavat oleellisesti muun muassa lasten aktiivisuuteen, keskittymiseen sekä aineenvaihduntaan. Tästä syystä en ihmettele lainkaan, minkä vuoksi iso osa näistä lapsista on koulupudokkaita. Vaikka heillä olisi kaikki tiedolliset ja taidolliset valmiudet, joita koulunkäyntiin vaaditaan, heidän fysiologisten perustarpeidensa tyydyttämättömyys estää heidän kokonaisvaltaisen hyvinvointinsa toteutumisen. Tämä on mielestäni äärimmäisen surullista, sillä voidessaan hyvin, lapsella on mahdollisimman hyvät kasvun, oppimisen sekä kehittymisen edellytykset (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2009, 15).

Tutkimustulosten mukaan toiminnallinen projekti haastatteluineen ja piirustustuokioineen vastasi suurelta osin katulasten tarpeisiin. Tutkimustulosten sekä projektin toteuttajien havaintojen ja kokemusten perusteella järjestetty toiminta vastasi suotuisasti lasten itsensä toteuttamisen tarpeisiin sekä sosiaalisen arvostuksen ja yhteenkuuluvuuden tarpeisiin. Toimintaan osallistumalla lapset saivat olla osa tiettyä yhteisöä, jonka toiminnassa korostui lasten ja aikuisten välinen tasa-arvo sekä molemminpuolinen kunnioitus. Minä ja muut projektin vetäjät pyrimme varmistamaan, että kukin lapsi tulee kuulluksi ja huomioituksi omana itsenään. Projektin avulla lapsille järjestettiin uudenlaisia osallistumismahdollisuuksia, jonka parissa heitä kannustettiin, tuettiin sekä rohkaistiin.

Toiminta vastasi osaltaan myös katulasten tarpeeseen elää ”lapsuutta aidosti”. He saivat leikkiä, liikkua ja ilmaista itseään eri taiteen keinoin. Toiminnassa lasten ei tarvinnut kantaa vastuuta asioista, joiden ei toivoisi kuormittavan heitä lainkaan – esimerkiksi perheen elannosta huolehtiminen. Projekti tarjosi lapsille myös turvallisen ympäristön, jossa heidän ei tarvinnut pelätä kokevansa fyysistä tai henkistä väkivaltaa. Toiminnan avulla lapset pääsivät nauttimaan myös seurallisuudesta, yhteisöllisyydestä sekä uusista kontakteista, joiden he kertoivat auttavan heitä jaksamaan arjessa. Lasten fysiologisista tarpeista toiminta kykeni vastaamaan ainoastaan hoivaan. Toiminnallisessa projektissa lasten osakseen saama hoiva ei kuitenkaan riitä millään vastaamaan heidän hoivan tarpeeseensa. Tarpeet, joihin toiminnalla ei kyetty vastaamaan olivat: perheen ja sukulaisten yhteisöllisyys, tarve olla osa perhettä ja ympäröivää yhteiskuntaa, tarpeet viihtyisään kotiin sekä elinympäristöön sekä tarpeet riittävään ravintoon ja unen määrään.

8.3 Katulasten osallistaminen

Katulasten osallistamisen tärkeys korostui tutkimuksessa monella tapaa. Toiminnallisen projektin eräs onnistumisen edellytys oli mielestäni lasten osallisuus toiminnan ideointiin. Lasten toiveiden ja ideoiden avulla oli helpompaa suunnitella lapsia houkuttelevaa ja heille mieluisaa toimintaa. Näin lasten yksilöllisten tarpeiden huomiointi oli myös helpompaa. Uskon, että lasten osallisuus projektin sisällön ideointiin lisäsi myös heidän sitoutumistaan käytännön toimintaan. Aiemmissa tutkimuksissa onkin todettu, että lapset ja nuoret osallistuvat mielellään oman ympäristönsä ja ajankäyttönsä suunnitteluun sekä yhteisten sääntöjen luomiseen (Uusitalo 2008, 121).

Osallistamisella, virikkeellisillä osallistumismahdollisuuksilla ja aktivoivalla toiminnalla, oli myös lasten hyvinvointia parantava vaikutus. Projekti tarjosi heille osaltaan turvallisen ympäristön, jossa itsensä toteuttaminen sekä itsensä ilmaiseminen olivat mahdollisia. Osallisuus toisten lasten ja projektia vetäneiden aikuisten kanssa lisäsi myös lasten yhteenkuuluvuuden, koheesion, tunnetta. Luovaan toimintaan perustuvat toimintamuodot auttoivat lapsia päästämään muita ihmisiä lähemmäs itseään. Lisäksi heidän oli mahdollista täyttää itsensä toteuttamisen tarpeita ja kokea uusia elämyksiä. Tästä syystä uskon, että projekti edisti lasten osallisuutta sekä osallistumista erilaisiin toimiin.

Haastattelujen ja käytännön toiminnan kautta ilmeni, että osallistamisella on vaikutusta lasten sosiaalisten ongelmien lievittämiseen. Osallisuuden avulla lapsi kykenee vahvistamaan ja selkiyttämään identiteettiään, kun hän saa palautetta toiminnastaan sekä kyvystään. Toimiessaan muiden kanssa, lapselle tarjoutuu mahdollisuus tarkastella itseään uudenvälisestä näkökulmasta. Osallistava, yhteisöllinen, toiminta tarjoaa katulapsille myös vastapainoa normaaliin arkeen. Virikkeellisen toiminnan avulla he saavat elämiinsä uudenvälisiä elementtejä, jotka tukevat parhaimmillaan heitä jaksamaan oloissa, joissa lapsuus on vakavasti uhattuna.

Osallistamisella on suuri merkitys myös lasten sosiaalisen pääoman kasvuun. Toiminnallisen projektin avulla lapset kokivat luottamuksen sekä kommunikaation tuottamaa välitöntä mielihyvää. Sosiaalinen pääoma – luottamus, sosiaaliset verkostot ja niissä harjoitettava vastavuoroisuus – auttavat osaltaan lasten selviytymistä eri elämäntilan-

teissa. Osallisuuden avulla lapset saivat osakseen sosiaalista tukea sekä luottamusta. Osallistumisella, luottamuksella sekä sosiaalisella tuella on tutkimusten mukaan välitön vaikutus siihen, kuinka terveeksi ihminen kokee itsensä (Tilastokeskus 2006 b). Tämän vuoksi olisikin erityisen tärkeää kiinnittää aidosti huomiota katulasten osallistamiseen. Osallistumismahdollisuuksien avulla lapsille tarjoutuu mahdollisuus muun muassa vuorovaikutteisen toiminnan, yhteisymmärryksen, erimielisyyksien avoimen käsittelyn sekä palautteen vastaanoton harjoitteluun. Näiden elementtien avulla voidaan vähentää osallistamatta lasten eristäytymistä sekä pelkoa itsensä kokemisesta muita vajavaisemmaksi tai toimintakyvyttömämmäksi ihmiseksi. Lasten osallisuus tulee mielestäni nähdä voimavarana ja mahdollisuutena, jota hyödyntämällä saavutetaan kaikkia yksilöitä paremmin tukevia lopputuloksia.

8.4 Projektin vetäjän ja ryhmäläisen suhteen merkitys

Toiminnallisen projektin vetäjien ja katulasten välisellä suhteella oli kantava merkitys toiminnan onnistumisen kannalta. Minä ja muut suomalaiset opiskelijat pyrimme ylläpitämään työskentelyssämme mahdollisimman hyvää vuorovaikutusta lapsiin, jotta jokainen toimintaan osallistuva kokisi itsensä tarpeelliseksi ja tärkeäksi. Projektin aikana lasten ja ohjaajien välille muodostui mielestäni hyvä vuorovaikutuksellinen suhde. Välillämme ollut vuorovaikutus oli koko projektin ajan jatkuvaa sekä luonteeltaan monipuolista ja vaihtelevaa. Vuorovaikutuksen muodot vaihtuivat tilanteiden mukaan, eniten välillämme esiintyi sosiaalista sekä pedagogista vuorovaikutusta. Tärkeintä on mielestäni se, että lapset sekä projektin vetäjät olivat aktiivisia ja tekivät aloitteita vuorovaikutuksen luomiseksi sekä ylläpitämiseksi. Lisäksi molemmat osapuolet näyttivät tunteitaan toisille. Useita aisteja käytettäessä ja erilaisten ihmisten kanssa toimittaessa emme voineet välttyä tilanteilta, joissa yksilöt turhautuivat, pettyivät, yli-innostuivat, riehaantuivat ja niin edelleen. Avoin tunteiden näyttäminen auttoi mielestäni lasten ja ohjaajien keskinäisen luottamuksen sekä vuorovaikutuksen muodostumisessa. Näin osoitimme lapsille myös sen, että me projektin vetäjät olemme yhtäläisiä tavallisia ihmisiä, jotka tuntevat erilaisia tunteita.

Tutkimustuloksissa korostui katulasten ja projektin vetäjien välisen suhteen tärkeä merkitys myös sen kannalta, millaiseksi kunkin lapsen käsitys itsestään projektin jäsenenä

muodostui. Lapsille merkitykselliset aikuiset ovat ”peilejä”, kun he muodostavat käsitystä itsestään. Aikuisen toiminnalla ja reaktioilla on suuri merkitys siihen, tuleeko lapsi nähdä, kuulla ja hyväksyä omana itseään. Pyrin muiden projektin toteuttajien kanssa olemaan lapsille sellainen aikuinen, jota vasten heidän oli turvallista tarkastella toimintaansa ja omaa olemustaan.

Tulosten mukaan toiminnallisen projektin vetäjien ja katulasten välinen vuorovaikutussuhde vahvisti osaltaan lasten hyvinvointia. Monet tutkimustulokset vahvistavat saman asian. Uusitalo (2008, 116) käsittelee näitä tutkimustuloksia opettajan ja oppilaan välisestä näkökulmasta käsin. Opettajan ja oppilaan hyvä vuorovaikutussuhde vähentää muun muassa oppilaan ongelmakäyttäytymistä, parantaa hänen sosiaalisia taitojaan ja koulutyöhön sitoutumista sekä edistää hänen koulumenestystään. Vastaavasti huono vuorovaikutussuhde voi johtaa oppilaan alisuoriutumiseen ja kykyihin nähden vaatimatomaan koulutustasoon. Katulapsille suunnatussa toiminnallisessa projektissa näkyivät hyvin samankaltaiset tulokset: projektin vetäjän ja toimintaan osallistuvan lapsen hyvä vuorovaikutussuhde paransi lapsen sitoutumista toimintaan, vahvisti hänen sosiaalisia taitojaan sekä edisti erilaisten taitojen harjaantumista.

Luottamuksen merkitys lasten ja projektin vetäjien välillä korostui myös tutkimustuloksissa. Toiminnan parissa syntyneessä vuorovaikutuksessa oli kyse osallisuudesta, välittämisestä sekä luottamuksesta. Osallisuus ja välittäminen korostuivat toisten ihmisten huomioonottamisella sekä sitoutumisella ryhmään ja sen sääntöihin. Jokainen toimintaan osallistunut lapsi pyrki löytämään paikkansa ryhmässä, mikä edellytti näiden elementtien olemassaoloa. Uskon, että ilman huomioonottavaa ja toisia kunnioittavaa asennetta, aito vuorovaikutuksellisuus ei olisi toteutunut ryhmän jäsenten kesken. Ryhmässä sekä lapset että aikuiset jakoivat havaintoja, ajatuksia ja tunteita toisilleen erilaisten ilmaisujen avulla. Yhteisen äidinkielen puute ei estänyt toiminnan toteuttamista, vaan pikemminkin vahvisti *toiminnallisten* elementtien korostumista.

Ryhmän keskinäinen kommunikaatio tapahtui verbaalisesti sekä nonverbaalisesti. Pääpaino kommunikoinnissa oli nonverbaalilla: katseilla, ilmeillä, eleillä, käytännön toiminnalla, mallista näyttämällä, äänensävyillä ja erilaisilla ääntelyillä, kehon asennoilla sekä erilaisten tunnetilojen näyttämällä – esimerkiksi hymyilyllä tai hermostuneisuuden näyttämällä. Verbaalikaudesta hyödynsimme englanninkielistä puhetta. Lisäksi kirjoiti-

timme monia asioita liitutaululle englanniksi ja toistimme saman ääneen. Lapset tulkkasivat projektin aikana toisilleen monia käsittelemiämme asioita, sillä osa heistä ymmärsi suhteellisen hyvin englantia, jotkut osasivat lukea, toiset taas ymmärsivät käsitellyn asian kokonaisuuden. Tiiviillä yhteistyöllä ja avoimella toiminnalla saimme lapset ymmärtämään, mitä projektissa oli milloinkin tapahtumassa ja miksi. Yllättävää olikin, että kommunikointimme lasten kanssa sujui paremmin, mitä minä ja muut toteuttajat olimme ennakkoon ajatelleet.

Projektin myötä korostui vahvasti se, että ollakseen vuorovaikutuksessa toisten kanssa, luottamus ihmisten välillä on täytynyt jo syntyä. Toisaalta, lasten sitoutuminen järjestettyyn toimintaan tuntui kulkevan käsi kädessä luottamuksen kanssa, sillä sitoutuessaan lapset antoivat itsestään jotakin ”yhteiseen käyttöön” ja näin ollen luottivat ympäröiviin ihmisiin. Lasten luottamus meihin projektin vetäjiin ilmeni luonnostaan avoimena ja hyvin vilpittömänä. Koen, että näiden katulasten luottamus meihin aikuisiin oli todella rohkeaa. Lapset ikään kuin tarttuivat ojennettuihin käsiin ja luottivat, että ne olivat turvallisia. Tämä vahvisti tutkimustulosta siitä, että toimintaa ohjaavan aikuisen ja siihen osallistuvan lapsen välinen suhde on todella merkittävä toiminnan onnistumisen ja siihen kiinnittymisen kannalta.

8.5 Työn arviointia

Tämän tutkimuksen pääasiallinen tarkoitus oli luoda virikkeellistä toimintaa intialaisille katulapsille. Toiminnan suunnittelun ja järjestämisen lisäksi huomiota kiinnitettiin projektin aikana myös siihen, mikä toiminnassa on hyvää ja miksi. Edellä on käsitelty muun muassa sitä, kuinka katulapset hyötyivät projektista sekä sitä, millainen merkitys projektilla oli lasten hyvinvointiin. Kokonaisuutena olen sitä mieltä, että projektin kaltaisen toiminta lisää lasten elämän iloa sekä tarjoaa heille uudenlaisia voimavaroja arkielämässä jaksamiseen. Tällaisen toiminnan pyrkimys on, etteivät lapset koe henkistä tai fyysistä väkivaltaa, syrjintää tai epäoikeudenmukaisuutta. Tämän vuoksi projekti ei kuluta, pikemminkin lisää, lasten voimavaroja, joita he tarvitsevat arjessa selviytymiseen.

Toiminnan avulla pyrittiin luomaan muutosta sekä uudenlaista sisältöä lasten arkeen. Koen, että tässä suhteessa projektin tavoitteet täyttyivät. Suurena apuna oli se, että oma roolini tutkijana ei ollut sivusta seuraamista, vaan osallistuin muutoksen luomiseen sekä käytännön toiminnan järjestämiseen aktiivisesti. Tutkimustulokset osoittavat, että projektin toiminnalla kyettiin luomaan katulapsille valtaistumisen sekä osallistumisen mahdollisuuksia.

Kontaktipinta lasten parissa tehtävään työhön on koko opinnäytetyöprosessin ajan ollut minulle kantava voimavara. Toiminnallisen projektin suunnittelu ja toteutus ovat tuntuneet suhteellisen helpoilta, kun projektin kohderyhmä on itselle läheinen. Minulla ei ollut aiemmin kokemuksia katulapsityöstä, mutta perinteisestä lasten parissa tehtävästä työstä kylläkin. Jännitin ennen projektin alkua hieman sitä, onko minusta todella katulasten parissa tehtävään työhön. Projektin edetessä ja katulapsiin tutustuessa, minusta tuntui päivä päivältä enemmän siltä, ettei katulasten parissa tehtävä työ eroa juurikaan perinteisestä lasten parissa tehtävästä työstä. Toki katulapsityöllä on omat erityispiirteensä ja katulapsilla erityiset tarpeensa, mutta kohderyhmänä he ovat yhtä valloittavia ja lämminhenkisiä kuin ketkä tahansa muutkin lapset. Heidän elämänsä keskiössä ovat hieman erilaiset asiat kuin vaikkapa länsimaalaisten lasten arjessa, mutta katulapsen tarpeet ovat samoja kuin kenen tahansa lapsen tarpeet. Katulapset haluavat elää täysipainoista lapsuutta – elinoloista johtuen heille ei valitettavasti ole suotu siihen mahdollisuutta.

Halusin suunnitella ja toteuttaa lapsille toimintaa, jolla olisi mahdollisuus jatkaa myös tulevaisuudessa. Toivoin, että toiminnallisen projektin sisältöä muokattaisiin aina tarpeen mukaan, katulasten tarpeiden mukaisesti. Toivoin, että IPER:llä työskentelevät vapaaehtoiset hyödyntäisivät projektista englanniksi kirjoitettua materiaalia katulasten parissa. Materiaalista käy ilmi muun muassa mitä lasten kanssa on tehty ja milloin, millaisia välineitä ja materiaaleja eri toimintoihin on käytetty, kuinka kauan yksittäiset toiminnot ovat kestäneet, mitä ongelmakohtia tai haasteita järjestetty toiminta asetti meille suomalaisille opiskelijoille sekä se minkä vuoksi toimintaa olisi hyvä toteuttaa myös jatkossa katulasten parissa. Englanninkielinen materiaali *Empowering Activities at IPER – Activating Children through Music, Physical Exercises, Crafts and Games & Playing-project* löytyy IPER:in ylläpitämästä kirjastosta Kolkatasta. Uskon, että suunnittelemastamme ja toteuttamastamme aktivoivasta toiminnasta hyötyvät sekä lapset että toi-

minnan toteuttajat. Vaikka toiminnallinen projekti on suunniteltu vastaamaan pääasiassa katulasten tarpeisiin, uskon että toiminnan toteuttajat pystyvät ammentamaan siitä myös paljon itselleen.

Bijli Mallikin mukaan (henkilökohtainen tiedonanto 3.9.2010) syksyyn 2010 mennessä projektin materiaalia ei ole hyödynnetty uudelleen IPER:llä. Merkittävin syy tähän on ollut vapaaehtoisten määrän vähyys ja järjestön resurssien rajallisuus markkinoida projektia muille toimijoille. Olin erittäin pettynyt, kun sain tämän tiedon. Pohdin, oltiinko vapaaehtoisille markkinoitu toiminnallista projektia riittävästi IPER:in taholta. Mietin myös sitä, ovatko kaikki vapaaehtoiset ylipäätään kuulleet projektista ja sen vaikutuksista lapsiin. Pohdin myös sitä, olivatko projektin jalkauttamistoimet onnistuneet lainkaan toiminnan suunnittelu-, toteutus- sekä arviointivaiheissa.

Toiminnallinen projekti toteutettiin IPER:in tarpeen sekä tilauksen mukaan. Lisäksi projektin taustaa, lähtökohtia ja tavoitteita sekä käytännön toimintaa suunniteltiin yhdessä järjestön kanssa. Pohdimme yhteistyössä myös sitä, millaisia riskejä projektiin mahdollisesti liittyy. Koimme, että hyödyt ylittävät reilusti haitat ja projekti kannattaa toteuttaa. Projektia suunnitellessamme pidimme mielessä myös sen päättämisen. Sovimme, että IPER:in työntekijät kertovat jatkossa työskentelemään tuleville vapaaehtoisille projektistamme ja korostavat, että vapaaehtoiset saavat hyödyntää täysipainoisesti laatimaamme materiaalia ja hyödyntää sitä katulasten parissa. Uskoin, että nämä seikat auttavat sitouttamaan järjestöä projektin ja sen työtulosten juurruttamiseen.

Järjestö sai tietää projektin tuloksista sen päätyttyä. Tulokset puoltavat toiminnan jatkamista tulevaisuudessa. Olenkin pohtinut, mikä käytännön toiminnassa tai projektin toteuttajien toiminnassa ei ollut projektin jatkokäytön kannalta hyvää sekä sitä, mitä toiminnasta jäi puuttumaan. Virtanen (2000, 85–86) painottaa, että projektityön tekemiseen vaaditaan laajaa osaamista projektityöstä. Todellisia projektityön osaajia on vähän ja heidän kysyntänsä on suurta. Mielestäni tämä on mielenkiintoinen näkökulma toiminnan käytännön juurruttamisen suhteen, sillä jos projektityö on niin haastavaa kuin Virtanen antaa ymmärtää, niin sittenhän ei ole oikeastaan edes ihme, että toiminnallisen projektin hyvät käytännöt eivät ole juurtuneet järjestön toimintaan projektin päättymisen jälkeen. Onko siis niin, että tiedon ja taidon puute estivät toiminnallisen projektin juurtumisen käytäntöön? Uskon, että toiminnan käytäntöön jalkauttamisen epäonnistumi-

seen ei ole yksiselitteistä syytä, vaan se on monen asian yhdistelmä. Kenties projekti ei saavuttanut suunnitellusti kaikkia tavoitteitaan, jalkauttamisen suunnittelussa epäonnistuttiin yrityksistä huolimatta, projekti vei liikaa voimia IPER:in työntekijöiltä ja he eivät jaksaneet markkinoida toimintaa riittävästi uusille vapaaehtoisille ja niin edelleen.

Uskon, että toiminnasta oli hyötyä katulapsille, vaikka sen käytäntöön jalkauttaminen ei onnistunutkaan suunnitellulla tavalla. Onhan mahdollista, että toimintaa toteutetaan vielä jonakin päivänä vapaaehtoisten toimesta. Vaikka projektin toteutus jäisi yhteen kertaan, aktivoiva toiminta antoi lapsille uudenlaisia elementtejä edes kahdeksan viikon ajan. Uskon, että tämän projektin ansiosta lapset saivat osakseen kokemuksen, jota he eivät unohda heti. Kenties joku lapsista sai tämän toiminnan ansiosta käytännön vinkin, kuinka hän itse voi auttaa samassa tilanteessa eläviä lapsia tulevaisuudessa – järjestämällä vastaavanlaista toimintaa itse.

Vastaavanlaisen toiminnan järjestäminen katulapsille on tärkeää. Toiminnan avulla voidaan parantaa heidän hyvinvointiaan, tukea heidän valtaistumistaan ja osallisuuttaan sekä kasvattaa heidän sosiaalista pääomaansa. Toiminnan järjestämisellä otetaan mielestäni myös kantaa katulasten epäinhimillisiin elinoloihin sekä ihmisoikeuksien toteutumattomuuteen. Katulasten oikeus elää täysipainoista lapsuutta vaatii aktiivista toimintaa. Muun muassa IPER:llä työskentelevät vapaaehtoiset voivat vaikuttaa osaltaan siihen, ettei katulapsi-ilmiötä pidetä muuttumattomana faktana vaan ilmiönä, johon tulee suhtautua kriittisesti ja muutosta hakien. Katulapset tarvitsevat puolestaan tehtävää aktiivista ihmisoikeustyötä, jotta heidän sosiaalinen toimintakyky, yhteiskunnallinen identiteetti, osallisuus ja osallistuminen, integroituminen yhteiskuntaan sekä riittävä elämänhallinta yhteiskunnan jäsenenä muodostuisivat täysipainoisesti.

9 KONTEKSTUAALINEN TEOLOGIA

Kontekstuaalisella teologialla tarkoitetaan tilanteeseen, aikaan sekä paikkaan liittyvää teologiaa. Sillä kuvataan kristillisen uskon ja kulttuurin sekä vallitsevan yhteiskunnallisen todellisuuden kohtaamiseen liittyvää vuoropuhelua. Kontekstuaalisen teologian avulla kristillistä uskoa pyritään ymmärtämään tietyssä yhteiskunnallisessa sekä kulttuurisessa kontekstissa. Kontekstuaalinen teologia on siis tilannesidonnaista teologiaa ja vaatii nimensä mukaisesti kontekstin, asiayhteyden ja siinä toimivien ihmisten, läsnäoloa. Se pyrkii luomaan eksplisiittisesti eli käsitteellisesti vuoropuhelua sosiaalisen kontekstin, Raamatun sekä tradition välillä. (Latvus 2002, 21-32.)

Kontekstuaalista teologiaa pidetään eräänlaisena ylänimikkeenä erilaisille kristillisen uskon sekä kulttuurin kohtaamisen vuoropuheluille. Kontekstuaalinen teologia on ylänimike muun muassa intialaiselle Dalit-teologialle ja vapautuksen teologialle. (Latvus 2002, 21–32.) Tässä tutkimuksessa vapautuksen teologiaa sekä Dalit-teologiaa hyödynnetään tutkimuksen teeman sekä tutkimustulosten teologiseen reflektointiin.

9.1 Vapautuksen teologia

Vapautuksen teologialla tarkoitetaan teologisen ajattelun uudelleenarviointia. Käsitteellä ei siis viitata yhteen teologiseen teemaan monien joukossa, vaan se on yleisnimike useille teologisille suuntauksille. Vapautuksen teologia on maailmanlaajuinen suuntaus, jonka piiriin kuuluvat muun muassa Latinalaisen Amerikan vapautuksen teologia, feministiteologia, musta teologia Etelä-Afrikassa ja Pohjois-Amerikassa, juutalainen vapautuksen teologia sekä intialainen dalit-teologia. (Saraneva 1991, 11.)

Vapautuksen teologia kehittyi 1960- ja 1970-luvuilla Latinalaisessa Amerikassa. Tuolloin ihmiset ryhtyivät pohtimaan laajemmin sitä, miksi köyhien määrä vain kasvaa ja elintasokuilu rikkaiden sekä köyhien välillä laajenee jatkuvasti. Osa Latinalaisen Amerikan ihmisistä koki itsensä sorretuksi ja he alkoivat vaatia, että sorrettujen oikeuksia on puolustettava erilaisissa yhteiskunnissa. (Saraneva 1991, 12-13.)

Vapautuksen teologia korostaa sorron vastaista taistelua ja siitä vapautumisen teologiaa. Suuntauksen keskiössä ovat köyhät, syrjäytyneet sekä eri tavoin yhteiskunnassa marginalisoituneet ihmiset. Vapautuksen teologian keskeisenä näkemyksenä on sorrettujen asettaminen etusijalle teologiassa sekä kirkon elämässä. Vapautuksen teologia nähdään köyhien sekä sorrettujen todellisuudesta kasvavana teologiana. Siinä on siis aina läsnä se toimintaympäristö, jossa sorretut elävät sekä niiden ihmisten kokemukset ja mielipiteet, jotka ovat yhteiskunnallisesti, taloudellisesti sekä kulttuurisesti syrjäytyneet. (Latvus 2002, 32–33.)

Vapautuksen teologia on luonteeltaan monitahoista ja sitä toteutetaan kolmella eri tasolla: perusyhteisöissä, seurakuntatyöntekijöiden työnäköinä sekä teologis-teoreettisella tasolla. Perusyhteisöissä vapautuksen teologiaa kehittää ja elää todeksi tavallinen köyhä kansa, kirkon työntekijöiden työnäköinä se antaa puolestaan tarkoituksen ja suunnan toiminnalle. Teologis-teoreettisella tasolla vapautuksen teologiaa edustavat puolestaan teologian nimekkäiden edustajien kirjoitukset. (Latvus 2002, 21.)

Vapautuksen teologiaa kuvataan sanoilla kontekstuaalinen, praxis-perusteinen, yhteisöllinen, kouriintuntuva, profeettallinen sekä jatkuvasti uudistuva. Kontekstuaalisuuden avulla tarkastellaan sitä sosiaalista paikkaa, jolla on merkitystä työskentelyn menetelmille, sisällölle sekä rakenteelle. Äärimmäisen tärkeää on nähdä ja kuulla niitä, jotka yleensä vaiennetaan ja joiden oikeuksia kielletään. Praxis-perusteiselle teologialle on luonteenomaista eteneminen, dynaamisuus sekä monimutkainen suhde todellisen sosiaalisen kontekstin ja teologisen jäsenyyden välillä. Usein praxis-perusteisessa teologiassa korostuu myös ideologiakriittisyys, jolla pyritään kyseenalaistamaan vallitsevien poliittisten, kirkollisten tai esimerkiksi patriarkaalisten käsitysjärjestelmien sanallisia tai sanoittamattomia valta- ja totuusoletuksia. (Latvus 2002, 21–28.)

Vapautuksen teologia on olemukseltaan yhteisöllistä teologiaa, jossa kristillisiä yhteisöjä autetaan ilmaisemaan ja selittämään uskoa, toivoa sekä laupeutta. Kouriintuntuva kuvaa myös osaltaan vapautuksen teologiaa, sillä se on käytännöllistä ja historiallista teologiaa, joka perustuu ja viittaa kristillisten yhteisöjen toimintaan tietyssä ajassa sekä paikassa. Käytännöllisyys korostuu vapautuksen teologiassa myös sen vuoksi, että teologia alkaa aina käytännöstä ja palaa aina käytäntöön. Teologian keskiössä ovat yhteiskunnan sekä arjen elämän ongelmat. Näitä ongelmia ja epäkohtia tarkastellaan Raama-

tun sekä uskon näkökulmasta, jonka jälkeen sorrettujen ja köyhien oikeuksien puolesta puhumiseksi tehdään käytännön ihmisoikeustyötä. Vapautuksen teologiassa usko ja elämä sekä teologia ja politiikka liittyvätkin tiiviisti yhteen. (Latvus 2002, 21-28.)

Vapautuksen teologian profeetallisuus sekä konstruktivisuus merkitsevät vastalauseita yhteiskunnan epäoikeudenmukaisia sosiaalisia järjestelmiä kohtaan. Vapautuksen teologiassa uutta tietoa pyritään yhdistämään aikaisempaan tietoon, verraten sekä arvioiden tiedon merkityksellisyyttä. Teologiassa pyritäänkin sosiaaliseen muutokseen, yksilöiden valtaistamiseen. (Latvus 2002, 21–28.)

Tässä tutkimuksessa katulasten valtaistumista pyrittiin tukemaan dialogisen prosessin sekä kollektiivisen toiminnan avulla. Lasten eristäytymistä sekä pelkoa itsensä kokemisesta muita vajavaisemmaksi tai toimintakyvyttömämmäksi ihmiseksi pyrittiin vähentämään toiminnan yhteisöllisyyden avulla. Projektin aikana kukin katulapsi pyrittiin näkemään ja kuulemaan omana arvokkaana itsenään. Katulapsista välittyi vahva halu tulla aidosti kuulluksi sekä huomioduksi. He toivovat erityisesti, että aikuiset osoittaisivat heille huomiotaan. Tutkimustuloksista selvisi myös, että lapset odottavat aikuisilta tukea, rohkaisua sekä erilaisten osallistumismahdollisuuksien järjestämistä.

Katulasten toiminnassa ja puheissa korostuivat lisäksi toiveet lasten ja aikuisten välisestä tasa-arvosta sekä molemminpuolisesta kunnioituksesta. Tämä epäoikeudenmukaisuus intialaisessa yhteiskunnassa tuntuu olevan näille katulapsille arkipäivää. He tietävät, että he voisivat saada osakseen oikeudenmukaisempaa ja arvokkaampaa kohtelua, mutteivät he kykene puolustamaan oikeuksiaan täysipainoisesti. Nämä lapset tarvitsevat välittäviä aikuisia, jotka ajavat aidosti heidän etujaan ja puolustavat täysipainoisen lapsuuden toteutumista. Nämä lapset tarvitsevat aktiivista vaikuttamista, joka on avointa, itsekriittistä sekä valmista omallekin muuttumiselle. Katulapset tarvitsevat arkikokemuksiensa nostamista teologian tekemisen keskiöön. Tällaisen teologian painopiste tulisi mielestäni olla jokapäiväisellä tiedolla katulasten köyhyydestä sekä epäoikeudenmukaisuudesta.

9.2 Intialainen Dalit-teologia

Dalit-teologialla tarkoitetaan vapautuksen teologiaa, jonka lähtökohtana on Intian kastittomien eli dalitien kokema sorto. Dalit-teologiaa esiintyy Intian lisäksi myös muualla Aasiassa, mutta se edellyttää ympäristökseen aina hindulaisuuden hallitseman kulttuuri-kontekstin. Teologian ytimessä on kysymys dalitin identiteetistä sekä hänen asemastaan sorretuimpana ja alistetuimpana. Kuten aiemmin on kerrottu, Intian yläluokan ja hallitsevassa asemassa olevien uskonto on hindulaisuus. Dalit-teologia hakee voimansa dalitien kokemuksista eikä halua keskustella sortajan uskonnon, hindulaisuuden, kanssa. Kastittomia pidetään yhteiskunnan ulkopuolisina jäseninä. (Malkavaara 1999, 10–15; Latvus 2002, 57.) Heitä on Intian reilun miljardin ihmisen väestöstä noin 220 miljoonaa. Kristittyjä Intiassa on noin 30 miljoonaa. Heistä enemmistö, 75–80 prosenttia, on daliteja. (UNICEF 2006, 40–41.)

Daliteille on tyypillistä, että he elävät köyhyysrajan alapuolella. Kaikki Intian köyhät eivät kuitenkaan ole daliteja. Yli 70 prosenttia kastittomista toimii maattomina maataloustyöntekijöinä, velkaorjuudessa. He eivät muodosta yhtenäistä ryhmää, vaan daliteja asuu joka puolella Intiaa. Asuinpaikasta riippumatta kastittomia yhdistää toisiinsa koskettamattomuus, rituaalinen saastaisuus sekä kokemus diskriminaatiosta. Koskettamattomuudella tarkoitetaan nimensä mukaisesti sitä, ettei daliteja haluta koskettaa. Heitä pidetään likaisina ja saastuttavina, tauteja levittävinä ihmisinä. Jotkut kastihindut pelkäävät yhä tänäkin päivänä saastuvansa dalitien kosketuksesta tai pelkästä läheisyydestä. (Malkavaara 1999, 26–28.)

Rituaalinen saastaisuus korostuu yhä tänäkin päivänä dalitien arjessa. Asuinpaikasta riippuen heidän tulee esimerkiksi kantaa mukanaan kelloa, jonka ääni varoittaa muita ihmisiä saastuttavan yksilön lähestymisestä. Toinen esimerkki rituaalisesta saastaisuudesta näkyy siinä, kuinka osa hindulaisista suhtautuu kastittomien pukeutumiseen: dalitit eivät saa peittää ylävartaloaan, vaikka intialaisessa kulttuurissa on tyypillisesti tapana peittää uskonnollisista syistä olkapäät. Näin toimimalla dalitit pakotetaan ”todistamaan” alempiarvoisuutensa hinduille, häpäisemällä yhteiskunnallisia sääntöjä. Dalitien kokemus diskriminaatiosta perustuu pääosin laajaan syrjintään sekä halveksuntaan. Diskriminaation muodot vaihtelevat koulukiusaamisesta kyläteiden ja -kaivojen käyttökieltoihin, alistaviin sääntöihin sekä fyysiseen vallankäyttöön. Diskri-

minaatiolla pyritään heikentämään dalitien itsekunnioitusta, jotta ”ylempien” asema ei horjuisi. (Malkavaara 1999, 28–31.)

Vapautuksen teologian lähtökohtana on ihmisen vapautuminen köyhydestä ja sorrosta, jonka aiheuttaa työn ja pääoman sekä yhteiskuntaluokkien välinen ristiriita. Dalit-teologia kehittyi ajatuksesta, ettei vapautuksen teologia marxilaisine korostuksineen soveltunut Intiaan, jossa kastittomien diskriminaation lähtökohtana oli oma kulttuuri sekä maan valtauskonnon pyhittämä kastilaitos. Dalit-teologia kehittyi intialaisessa yhteiskunnassa tapahtuneiden nopeiden muutosten vuoksi: maa modernisoitui ja länsimaalaistui, köyhän väestön määrä kasvoi räjähdysmäisesti sekä kastilaitos politisoitui ja sen merkitys lisääntyi. Dalit-teologiaksi muodostunut liikehdintä on luonteeltaan osallistuvaa ja taistelevaa teologiaa, joka pyrkii osallistamaan tekijänsä dalitien elämään sekä ihmisoikeuskamppailuun. Dalit-teologia pyrkii myös haastamaan kaikki lukijansa tähän ihmisoikeustyöhön. (Malkavaara 1999.)

Valtaosa tähän tutkimukseen osallistuneista intialaisista lapsista ei ole daliteja. He ovat katulapsia, lapsityöläisiä ja hyväksikäytön sekä väkivallan uhreja. He kaikki elävät köyhyysrajan alapuolella – oloissa, joissa täysipainoinen lapsuus ei toteudu. He elävät epäinhimillisissä oloissa ja kärsivät köyhyydestä, aivan kuten dalititkin. He kokevat arjessaan sortoa ja alistusta, diskriminaatiota. Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat muun muassa sen, että Kolkatassa elävien katulasten inhimilliset tarpeet eivät tule tyydytyiksi lasten toivomalla tavalla. He jäävät harmillisen usein vaille sosiaalisen arvostuksen, rakkauden, yhteenkuuluvuuden sekä turvallisuuden tunteita. Nämä tekijät vaikuttavat ratkaisevasti kunkin lapsen kokonaisvaltaiseen kehittymiseen – tai kehittymättömyyteen.

Kastittomien lailla, katulapsia yhdistää toisiinsa myös tietynlainen koskettamattomuus sekä rituaalinen saastaisuus. Useimmilta katulapsilta puuttuu se lämmin ja turvallinen aikuinen, jonka syliin lapset voivat kivuta tilanteessa kuin tilanteessa. Monet katulapset jäävät vaille vanhemman, tai muun huolehtivan aikuisen, huolenpitoa. Heillä koskettamattomuus johtuu usein orvoksi jäämisestä tai epäinhimillisiin oloihin, esimerkiksi lapsityöllisyyteen, ajautumisesta. Katulapsilta puuttuu usein se aikuinen, joka lohduttaa, hoivaa, pitää huolta, välittää, rakastaa ja kannustaa heitä elämässä eteenpäin omana itsenään. *Kuka haluaa ottaa syliinsä nuhruisen lapsen, jonka vaatteet, aivan kuten lapsi*

itsekin, tuoksahtavat pahalta – mikäli vaatteita edes on? Intiassa, katulasten parissa, viettämäni ajan perusteella voin todeta, että *harmillisen pieni joukko ihmisiä.*

9.3 Teologista pohdintaa

Tämän tutkimuksen keskiössä ovat intialaiset katulapset. He ovat syrjäytyneitä, köyhiä ja eri tavoin marginalisoituneita yhteiskunnassaan. He kokevat arjessaan epäoikeudenmukaisuutta, mutteivät he kykene puolustamaan oikeuksiaan täysipainoisesti. He tarvitsevat ulkopuolisten, välittävien, ihmisten apua ja tukea heidän puolestaan käytävään ihmisoikeuskamppailuun.

Opinnäytetyöprosessin aikana havahduin monesti pohtimaan sitä, kuinka katulasten elinolot voivat olla sellaiset kuin ne ovat. Tuntuu, että heidät on ikään kuin tuomittu elämään köyhyydessä, sairauksien keskellä sekä kuolemaan huonoista elinoloista johtuen ennenaikaisesti. Katulasten parissa viettämäni ajan perusteella minulle jäi vahva tunne, että nämä lapset toivovat täydestä sydämestään saavuttavansa paremman sosiaalisen aseman yhteiskunnassaan. Tyttöillä korostuivat myös itsekunnioituksen paraneminen sekä toive naisten aseman parantamisesta. Mielestäni on äärimmäisen tärkeää pyrkiä edistämään sukupuolisyrittämisen lopettamista sekä köyhyyden vähentymistä katulasten parissa. Tämä työ ei kuitenkaan ole helppoa. Kristilliseltä arvopohjalta käsin tarkasteltuna tällainen ihmisoikeustyö asettaa tekijälleen monia kysymyksiä. Kuinka kertoa Jumalan rakkaudesta köyhyyden ja syrjäytymisen maailmassa? Kuinka kertoa rakastavasta Jumalasta ihmisille, jotka kärsivät arjessaan ja elävät epäoikeudenmukaista elämää?

Intialaiset katulapset elävät äärimmäisessä niukkuudessa, kastijärjestelmän sorron alla. Heidän kohtalonaan on ollut vaipua yhteiskunnan erääksi alistetuimmaksi ryhmäksi. Muiden sorrettujen ihmisten lailla heillä on halu vapautua epäinhimillisyyden raskaista siteistä. He ansaitsevat ihmisarvonsa mukaista kohtelua – kuten me kaikki muutkin.

Mielestäni katulapset edustavat muiden sorrettujen, syrjäytyneiden sekä heikossa asemassa elävien lailla Jumalan pelastustyötä sekä Hänen kunniaansa. Näiden ihmisten kärsimys tulee ottaa teologian tekemisen keskiöön. Mielestäni Jumalan rakkaus kohdistuu erityisesti epäoikeudenmukaisuutta sekä epäinhimillisyyttä kokeviin ihmisiin. Juma-

la on kaikkien köyhien, sorrettujen sekä heikkojen lohdutus. Hän on kärsinyt sorrettujen lailla ja samaistunut näin köyhiin. Mielestäni välinpitämätön asenne katulasten ja muiden sortoa kokevien ihmisten kärsimystä kohtaan on välinpitämättömyyttä myös Jumalaa kohtaan. Sorrettujen puolesta tehtävä vapaustaistelu sekä ihmisoikeuskamppailu ei ole turhaa, päinvastoin: sorrettujen puolesta puhuminen on mielestäni ainoa kristillinen tapa elää.

Virressä 140 Autuaita kaikki hengessänsä köyhät (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. a) korostuu Jumalan perimmäinen olemus suhteessa sorrettuihin ihmisiin. Sorretut ovat Jumalan lailla murtuneita ja rikkinäisiä. Sorretut ovat Jumalan oma kansa – Hän on yhtä sorrettujen kanssa.

Kristus itse syntyi kaikkein köyhimmäksi, ihmisistä pienimmäksi. Kristus teissä kärsii, kunnes hyvyys voittaa, oikeus ja lepo koittaa.

Myös virressä 175 Seurakunta koolla on (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. b) korostuu niiden ihmisten puolesta puhuminen, joilta ihmisyyys sekä ihmisarvo on riistetty.

Keskellämme kärsien, Jeesus Kristus, kuljet. Köyhät, sairaat, sorretut sydämeemme suljet. Keskellemme, Kristus, tuot joukot vailla työtä, lapset, joita kukaan ei kylläisiksi syötä, kaikki, joiden juuri nyt täytyy nälkään kuolla, joiden oikeuksia yksikään ei puolla. Kutsut meitä hiljaisten, kärsivien suulla, rinnallesi taisteluun. Anna kutsu kuulla! Totuus, tie ja elämä, ristiä et väistä. Valtakuntaa valmistat vähimmistä näistä.

Mielestäni sorrettujen sekä köyhien ihmisten oikeudet tulisi asettaa etusijalle kaikessa kristillisessä työssä. Kärsimystä ja vääryyttä kokevien ihmisten ihmisarvon puolustaminen sekä sorrosta vapautuminen tulisi asettaa teologian keskeisiksi lähtökohdiksi. Kirkon tulisi nähdä köyhien ja sorrettujen maailma sekä heidän kamppailu ihmisarvoisemman elämän puolesta omanaan. Tekemällä työtä köyhien sekä sorrettujen näkökulmasta käsin kirkko voi kuunnella heitä ja elää heidän kanssaan aidossa dialogisessa suhteessa. Uskon, että tekemällä ihmisoikeustyötä sorrettujen ja köyhien näkökulmasta käsin, heidän kamppailua inhimillisyyden puolesta voidaan tehdä laajalti tunnetummaksi ja tukea siten heitä vapaustaistelussaan.

10 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkija tekee ensimmäisen eettisen ratkaisun jo valitessaan tutkimusaihetta. Tutkijan tulee pohtia, mikä on hänen oma motiivinsa valita juuri kyseinen tutkimusaihe sekä ketä tutkimuksen tulokset tulevat hyödyttämään. Kaikki tutkimusprosessin aikana tehtävät ratkaisut, toisinaan jopa sivuseikoilta vaikuttavat, ovat merkittäviä tutkimuksen eettisyyden näkökulmasta. Tutkijan tulee ottaa huomioon nämä ratkaisut sekä pohtia, kenen ehdoilla tutkimusta tehdään. Erityisesti ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen tekeminen edellyttää hyvän tutkimuskäytännön noudattamista, jolloin ensisijaisena lähtökohtana tulee aina olla ihmisarvon sekä yksilön itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Tutkittavien täytyy antaa itse päättää, osallistuvatko he tutkimukseen. Laadullisessa tutkimuksessa tämä on myös tarkoituksenmukaista, jotta haluttua ilmiötä voidaan kuvata laajalaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 23–27.)

Tässä tutkimuksessa hyvää tutkimuskäytäntöä on pyritty noudattamaan ottamalla eettiset seikat huomioon mahdollisimman hyvin tutkimuksen eri vaiheissa. Koen, että tutkimusaiheeni on merkittävä ja eettisesti kestävä. Tutkimuksen aikana kutakin lasta pyrittiin huomioimaan omana arvokkaana itsenään, ei jonkin ulkopuolisen tahon, esimerkiksi intialaisen yhteiskunnan, arvioinnin kohteena. Tutkimus pyrittiin suunnittelemaan huolellisesti. Toiminnallisen projektin suunnittelu toteutettiin yhteistyössä toimintaa tilanneen järjestön kanssa. Lisäksi ennen suunnittelua järjestön toimintaan osallistuvilta katulapsilta kysyttiin heidän toiveitaan projektia varten. Myös haastatteluiden, piirustus- tuokioiden sekä video- ja valokuvamateriaalin suhteen pyrin noudattamaan tutkimuksen eettisiä periaatteita: huolellista suunnittelua ja toteutusta, luvanvaraista toimintaa sekä eettisesti kestävien menetelmien valintaa. Haastattelukysymykset laadin yhteistyössä muiden suomalaisten opiskelijoiden kanssa, jotta haastatteluilla pystyttäisiin vastaamaan haluttuun asiaan mahdollisimman kattavasti.

Tutkimusaineiston käytölle hankin tutkimusluvut suullisesti katulasten vanhemmilta tai muilta huoltajilta, tulkin avustuksella. Tutkimuslupien keräämisen toteutin kahdessa osassa: ennen toiminnallista projektia sekä ennen katulasten haastatteluja. En kerännyt lupia yhdellä kertaa, sillä tarve haastatteluille muodostui vasta ensimmäisten lupien keräämisen jälkeen. Lisäksi jokaiselta toimintaan ja haastatteluun osallistuneelta lapselta

kysyttiin erikseen, haluaako hän itse osallistua tutkimukseen. Lapsille korostettiin, että kieltäytyminen tai pois jättäytyminen eivät aiheuta minkäänlaisia toimenpiteitä.

Tutkimuksen toteutuksessa pyrin noudattamaan huolellisuutta. Kaikkea keräämääni materiaalia en ollut kuitenkaan suunnitellut etukäteen. Tarve lasten haastatteluille, piirustustuokioille sekä video- ja valokuvamateriaalin käytölle kehittyi tutkimuksen aikana. En osannut ottaa tutkimuksen suunnitteluvaiheessa huomioon sitä, että yhteisen kielen puutteen vuoksi, en tulisi saamaan katulapsilta sellaista sanallista tietoa, jota ihmisten välisessä kommunikoinnissa tyypillisesti tulee ilmi. Tällaisilla asioilla tarkoitan esimerkiksi katulasten mielenkiinnon kohteita sekä niitä asioita, jotka tekevät heidät iloiseksi, surulliseksi tai onnelliseksi. Yhteisen kielen puutteen vuoksi en kyennyt myöskään keskustelemaan katulasten kanssa heidän arjestaan ja siihen kytkeytyvistä asioista. Tästä syystä koin erityisen tärkeäksi kerätä lisää tietoa lapsista haastatteluiden sekä piirustusten avulla.

Katulasten haastatteluissa käytin apuna intialaista tulkkia, jotta jokainen haastatelluista ymmärtäisi varmasti sen, mihin he osallistuvat ja mitä heiltä kysytään. Lasten piirustusten tulkinassa apunani toimivat toiset projektia toteuttaneet opiskelijat. Uskon, että tulkin ja toisten opiskelijoiden osallisuuden ansiosta sain tutkittavasta kohteesta kattavamman kuvan, jonka myötä myös tutkimuksen luotettavuus lisääntyi. IPER:in edustajien mukana olo ja osallisuus auttoivat minua myös monella tapaa projektin toteutuksessa. Keskustelimme järjestön edustajien ja suomalaisten opiskelijoiden kanssa sekä ennen projektia että sen aikana projektin tavoitteista sekä keinoista saavuttaa tavoitteet. Jaoin ajatuksia ja keskustelimme kokemuksistamme tutkimuksen eri vaiheissa. Ilman muiden tukea, osallistumista, mielipiteitä ja havaintoja en olisi kyennyt toteuttamaan toiminnallista projektia ja siihen kytkeytyneitä muita tutkimusaineiston keruumenetelmiä yhtä toimivasti. Myös katulasten piirustusten analysointi olisi jäänyt suppeammaksi ilman toisten opiskelijoiden havaintoja sekä näkemyksiä. Heidän avulla kykenin laajentamaan tutkimukseni näkökulmaa sekä lisäämään sen luotettavuutta prosessin eri vaiheissa.

Mielestäni tämän tutkimuksen validiteetti, pätevyys, riippuu osaltaan siitä, onko tutkimus tehty perusteellisesti sekä siitä, ovatko saadut tulokset ja tehdyt päätelmät ”oikeita”. Tutkimuksen tekemisessä ja aineistojen käsittelyssä olen pyrkinyt työskentelemään

perusteellisesti sekä luottamuksellisesti. Mahdollisia virheitä voi esiintyä esimerkiksi siinä, että olen nähnyt suhteita joidenkin asioiden välillä – vaikei niitä todellisuudessa ole. Saattaa myös olla, etten ole nähnyt joidenkin asioiden välistä yhteyttä, vaikka se on tulosten perusteella ilmiselvä. Olen myös saattanut kysyä haastatteluissa vääriä kysymyksiä – sellaisia, jotka eivät vastaa alkuunkaan asettamiini reunaehtoihin.

Laadullisen tutkimuksen pätevyys voidaan ymmärtää myös uskottavuudeksi sekä vakuuttavuudeksi. Uskottavuudella tarkoitetaan muun muassa tutkimustulosten sekä tutkittavan todellisuuden mahdollisimman hyvää vastaavuutta. Vakuuttavuudella viitataan puolestaan siihen, kuinka tutkija tuottaa saamansa tiedon ymmärrettäväksi myös muille. (Hämeen-Anttila 2008, 40–50.) Mielestäni tutkimuksissa, etenkin laadullisissa, ei voida saavuttaa lopputuloksia, jotka olisivat täysin eettisiä tai luotettavia. Tutkimuksen toteuttaja on aina ihminen, jonka kyvyt, ennakko-oletukset, aikaisempi tieto sekä fyysiset, sosiaaliset ja emotionaaliset tekijät vaikuttavat tapaan toteuttaa tutkimusta ja analysoida tuloksia. Mielestäni myös ympäröivällä kulttuurilla on vahva vaikutus tutkijan ajatteluprosessiin ja sitä kautta tutkimuksen eettisyyteen sekä luotettavuuteen. Mielestäni tutkimuksilla voidaan vain raapaista tai koskettaa tutkittavan ilmiön pintaa. En usko, että tutkittavaa ilmiötä kyetään koskaan kuvaamaan raporteissa tai muissa julkaisuissa täysin sellaisena, kuin se ilmenee tutkimustilanteissa tai siten, kuinka tutkija sen ymmärtää. En siis usko, että mikään tutkimus voi tuottaa täydellistä ymmärrystä jostakin asiasta.

Osa tämän tutkimuksen tiedonkeruumenetelmistä, esimerkiksi osallistuva havainnointi, edustaa vapaamuotoista ja avointa tapaa kerätä tietoa. Tällainen tapa muistuttaa pitkälti arkielämän todellisuutta, jolloin tutkimuksessa korostuu eettisyys. Tiedostan, että osallistuvan havainnoinnin sekä toiminnallisen projektin myötä olin osa yhteisöä, jossa tutkimusta toteutettiin. Tämä vaikutti siihen, että tutkimuskohteeni luonnollinen toiminta muuttui todennäköisesti jollakin tapaa. Minulla ja muilla tutkimuksen toteutukseen osallistuneilla oli siis vaikutusta tutkittavan kohteen, katulasten, elämään.

Kaiken kaikkiaan koen, että kykenin tekemään tutkimuksen, jossa eettisiä asioita on otettu huomioon ja tutkimuksen luotettavuus on lisääntynyt muun muassa näin toimimalla. Opinnäytetyötä kirjoittaessa olen pyrkinyt esittämään kaikki tutkimuksen vaiheet sekä tulokset mahdollisimman kattavasti ja totuudenmukaisesti. En ole esimerkiksi esit-

tänyt vain omalta kannaltani merkittäviä tuloksia ja jättänyt mielenkiinnottomia pois. Lisäksi olen tuottanut mahdollisimman selkokieleistä tekstiä, jossa pyrkimykseni on ollut erottaa omat ajatukseni sekä tutkimustulokset selkeästi toisistaan.

11 LOPUKSI

Tämän tutkimuksen tekeminen on ollut henkilökohtaisesti palkitsevaa. Intiassa, Kolkatassa, viettämäni aika oli minulle eräänlainen kasvukokemus. Kansainvälisessä toimintaympäristössä toteutettu opinnäytetyöprosessi nosti ajoittain pintaan vaikeita ja uuvuttavia tunteita, joita työstäessäni koen ammatillisen kasvuni karttuneen. Katulasten henkinen ja fyysinen pahoinvointi sekä kärsimys tuntuivat viillolta omaankin rintaan. Tuntui pahalta seurata vierestä heidän kyvyttömyyttään vaikuttaa omaan elämäänsä.

Tutkimusta tehdessä mieleeni ei voinut olla nousematta kysymys siitä, kuinka intialaisessa yhteiskunnassa on ajautettu pisteeseen, jossa lapset näkevät nälkää, tekevät ruumiillista työtä ja elävät ilman kotia – elävät ilman lapsen perusoikeuksia. Tutkimuksessa mukana olleiden lasten positiivisuus ja aito elämästä nauttiminen tuntuivat erittäin koskettavalta. Köyhyyden ja kurjuuden keskeltä he näkevät elämänsä ilot ja kykenevät löytämään niistä voimavaroja jatkaa huomiseen. Olen onnellinen, että valitsin tutkimukseni kohteeksi juuri nämä lapset. He olivat todella sen valtaistavan toiminnan tarpeessa, jota järjestimme heille.

Olen vakaasti sitä mieltä, että lapsen tulisi saada olla lapsi ja elää lapsen elämää, eikä ottaa vastuunkantajan roolia omasta, saati muiden läheistensä elämästä. Harmillisen moni tutkimukseen osallistuneista lapsista joutuu kuitenkin kantamaan huolta perheestään tai muista läheisistään joka päivä. Näin toimimalla he pyrkivät turvaamaan oman asemansa elinympäristössään ja omassa yhteisössään. Heillä on vain toivo paremmasta – toivo elämästä lapsena.

Opinnäytetyöprosessin läpivieminen on opettanut minulle paljon itsestäni sekä siitä toimintaympäristöstä, johon tutkimukseni kytkeytyi. Prosessin myötä olen oppinut myös paljon uutta tutkimuksellisen aineiston keräämisestä sekä analysoinnista. Prosessin kuluessa on ollut mielenkiintoista seurata omaa ammatillista kasvua ja teoreettisen tiedon lisääntymistä. Tutkimusta tehdessä olen omaksunut tietoa epäinhimillisissä oloissa elävien lasten parissa toimimisesta – katulapsityöstä.

Työn tekeminen yksin ei tuntunut ylivoimaiselta, sillä muut suomalaiset opiskelijat auttoivat minua käytännön toteutuksessa. Heidän avullaan sain kokoon laajan tutkimusmateriaalin, jota lähdin analysoimaan innolla. Näin jälkeempäin ajateltuna tutkimusprosessin pitkä kesto, puolitoista vuotta, oli pelkästään positiivinen asia. Tuona aikana ehdin toteuttaa ilman kiirettä kaikki tutkimuksen osa-alueet: suunnittelun, toteutuksen, arvioinnin, materiaalin analysoinnin sekä opinnäytetyön kirjoittamisen. Ehdin myös saada tiedon siitä, ettei vajaa vuosi sitten päättynyt katulasten aktivoiva toiminta ole toistaiseksi jatkunut intialaisen järjestön *The Institute of Psychological and Educational Research* parissa.

Opinnäytetyöprosessin aikana olen havainnut, että tutkimuksella on ollut merkittävä vaikutus tulevan ammattini suhteen. Sosionomi – kirkon nuorisotyöntekijä kohtaa väistämättä työssään ihmisiä, joiden yhteiskunnallinen subjektiivisuus, osallistuminen ja osallisuus, sosiaalinen identiteetti, elämänhallinta sekä täysipainoinen itsensä toteuttaminen ovat puutteellisesti kehittyneet tai jollakin tapaa uhattuina. Tämän tutkimuksen tekeminen on opettanut minulle uudenlaista erilaisuuden sietokykyä – kulttuurista kompetenssia. Opin ymmärtämään aiempaa laajemmin erilaisen kulttuurin, elämänmuotojen sekä ajattelutapojen ominaispiirteitä. Kulttuurien välisen vuorovaikutuksen lisäksi työtä tehdessä painottuivat muutoksen sietokyky sekä globaali vastuu. Tutkimuksen tekeminen laajensi ymmärrystäni siitä, millainen on oikeudenmukainen, reilu ja ihmisoikeuksia kunnioittava maailmaa. Jotta katulasten oloja saataisiin parannettua ja heidän oikeuksiinsa voitaisiin toteuttaa täysipainoisemmin, ihmisten tulisi päästä eroon ajatuksesta, että katulapset selviytyvät sitkeytensä sekä toivonsa avulla. Uskon, että jos yksikin katulapsi pääsee pois köyhyyden ja kurjuuden kierteestä, hän vetää mukaansa muita. Katulapset tietävät, että kurjuudesta huolimatta elämästä voi selvitä. Haastatteleman 9-vuotiaan katulapsen sanoin:

I wouldn't change a single day in my life, but I hope to no one this life I have lived.

LÄHTEET

- Aaltola, Juhani & Syrjälä, Leena 1999. Tiede, toiminta ja vaikuttaminen. Teoksessa Hannu Heikkinen, Rauno Huttunen & Pentti Moilanen (toim.) Siinä tutkijamissä tekijä. Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Jyväskylä: Atena Kustannus.
- Ahonen, Airi 2000. Koti aisteja aktivoimassa. Teoksessa Saana Nurminen ja Virpi Saar (toim.) Aistit väylänä vuorovaikutukseen ja kommunikaatioon. Aistien aktivointiin tarkoitetut välineet ja ohjelmat -projekti. Helsinki: Kuulonhuoltoliitto ry.
- Child Labor 2008. Child Labour in India. Viitattu 18.2.2010. <http://www.childlabor.in/child-labour-in-india.htm>.
- Denzin, Norman 1989. The Research Act: A Theoretical Introduction to Sociological Methods. 3rd Edition. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Hammersley, Martyn & Atkinson, Paul 2007. Ethnography – Principles in Practice. 3rd Edition. London – New York: Routledge.
- Heikkinen, Hannu 2010. Toimintatutkimus – toiminnan ja ajattelun taitoa. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Kolmas painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Helsingin yliopisto i.a. SOSWEB, sosiaalityön työmenetelmät. Valtaistava sosiaalityö. Viitattu 1.10.2010. <http://www.valt.helsinki.fi/yhpo/sosweb/sivut/valtaistavatapa.htm>.
- Himberg, Lea; Laakso, Juhani; Peltola, Ritva; Näätänen, Risto & Vidjeskog, Jan 2004. Kehittyvä ihminen. Psykologia 2. 1.–5. painos. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2010. Tutkimushaastattelu – teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Kirja.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Holliday, Adrian 2007. Doing and Writing Qualitative Research. 2nd Edition. London – Thousand Oaks – New Delhi: Sage Publications.
- Hujala, Anne & Norlamo, Tuula 1995. Katulapset – länsimaisen yhteiskunnan uusi ilmiö. Helsinki: Aseman Lapset RY.
- Hämeen-Anttila, Katri 2008. Tutkimusetiikka yhteiskunnallisessa lääketutkimuksessa. Teoksessa Katri Hämeen-Anttila ja Nina Katajavuori (toim.) Yhteiskunnallinen lääketutkimus – ideasta näyttöön. Helsinki: Palmenia.
- Hämeen-Anttila, Katri & Katajavuori, Nina 2008 a. Triangulaatio. Teoksessa Katri Hämeen-Anttila ja Nina Katajavuori (toim.) Yhteiskunnallinen lääketutkimus – ideasta näyttöön. Helsinki: Palmenia.
- Hämeen-Anttila, Katri & Katajavuori, Nina 2008 b. Haastattelututkimus. Teoksessa Katri Hämeen-Anttila ja Nina Katajavuori (toim.) Yhteiskunnallinen lääketutkimus – ideasta näyttöön. Helsinki: Palmenia.
- IROResearch Oy 2008. Suomalainen markkina- ja mielipidetutkimusten tekijä. Tutkimusmenetelmät, kvalitatiivinen menetelmä. Viitattu 2.10.2010. <http://www.iro.fi/tutkimusmenetelmat>.
- Kansan Raamattuseura 2005. Koulutus luo toivoa Intian slummeihin. Viitattu 7.1.2010. http://www.sana.fi/etusivu/ajassa/koulutus_luo_toivoa_intian_slummeihin

- Katajavuori, Nina & Puumalainen, Inka 2008. Havainnointi tutkimusmenetelmänä. Teoksessa Katri Hämeen-Anttila ja Nina Katajavuori (toim.) Yhteiskunnallinen lääketutkimus – ideasta näyttöön. Helsinki: Palmenia.
- Keskinen, Jouni i.a. FM, datanomi, Tampereen yliopisto. Valokuvan käyttö historian-tutkimuksessa. Viitattu 25.9.2010.
<http://www.uta.fi/laitokset/historia/sivut/esittelyt/kuvat/kuva-essee.pdf>.
- Kuopion yliopisto i.a. Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Sosiaalipedagogiikka. Viitattu 1.10.2010. <http://www.uku.fi/sostyo/sospeda.shtml>.
- Kuula, Arja 1999. Toimintatutkimus: kenttätöitä ja muutospyrkimyksiä. Väitöskirja, Tampereen yliopisto. Tampere: Vastapaino.
- Kyrö-Ämmälä, Outi 2008. Oppilaan kognitiivisten taitojen huomiointi esi- ja alkuopetuksessa. Teoksessa Kaarina Määttä ja Tuula Uusitalo (toim.) Kasvatuspsykologian näkökulmia ihmisen voimavarojen tueksi. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Lapsiasiavaltuutettu 2007. Lasten hyvinvointi ja lapsiperheiden köyhyys. Viitattu 4.10.2010.
<http://www.lapsiasia.fi/nyt/puheenvuorot/puheet/puhe/view/1397097>.
- Latvus, Kari 2002. Arjen teologia. Johdatus kontekstuaaliseen raamatuntulkintaan. Theologia Biblica -sarja. Helsinki: Kirjapaja.
- Lindlof, Thomas & Taylor, Bryan 2010. Qualitative Communication Research Methods. 3rd Edition. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Malkavaara, Mikko 1999. Intialainen dalit-teologia. Vapautuksen teologiaa ja ihmisoikeuskamppailua. Sarja A, numero 73. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Mallik, Bijli 2010. Toimitusjohtaja. The Institute of Psychological and Educational Research. Kolkata, Intia. Sähköpostiviesti 3.9. Vastaanottaja Henriikka Hytönen. Tuloste tekijän hallussa.

- Nurminen, Saana 2000. Johdanto. Teoksessa Saana Nurminen ja Virpi Saar (toim.) Aistit väylänä vuorovaikutukseen ja kommunikaatioon. Aistien aktivointiin tarkoitettut välineet ja ohjelmat –projekti. Helsinki: Kuulonhuoltoliitto ry.
- Panter-Brick, Catherine 2002. Street Children, Human Rights, and Public Health: A Critique and Future Directions. *Annual Reviews Anthropology* 2002/31. P. 148–162. Viitattu 28.9.2010.
<http://www.streetchildren.org.uk/reports/Panter-Brick%20Health02.pdf>.
- Peltokorpi, Eeva-Liisa 2008. Välittäminen ja luottamus – tunnehallinnan kivijalat. Teoksessa Kaarina Määttä ja Tuula Uusitalo (toim.) Kasvatuspsykologian näkökulmia ihmisen voimavarojen tueksi. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Peltola, Ritva; Himberg, Lea; Laakso, Juhani; Niemi, Pekka & Näätänen, Risto 2004. Toimiva ihminen. *Psykologia* 1. 1.–7. painos. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Ruuskanen, Petri 2001. Sosiaalinen pääoma – käsitteet, suuntauksat ja mekanismit. VATT-tutkimuksia 81. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
- Saraneva, Tapio 1991. Oikeudenmukaisuuden nälkä. Vapautuksen teologian haaste meille. Helsinki: Kirjapaja.
- Soilikin lastentarha i.a. Kuvataide ja musiikki. Viitattu 16.9.2010.
<http://www.saunalahti.fi/soilikki/kuvataid.htm>.
- Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2009. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet - Oppaita 56. Toinen painos. Helsinki: Stakes.
- Sosiaaliportti 2008. Prosessiarviointi. Viitattu 3.10.2010.
<http://www.sosiaaliportti.fi/Page/0872caa3-6a0c-4586-8f0c-bd8220a17243.aspx>.

- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. a. Virsikirja. Autuaita kaikki hengessänsä köyhät. Viitattu 27.11.2010.
<http://evl.fi/Virsikirja.nsf/0f24d4d74bd6338bc2256ff9003366cb/a2b15880a3d2cd40c2256d19006f6b5f?OpenDocument>.
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. b. Virsikirja. Seurakunta koolla on. Viitattu 27.11.2010.
<http://evl.fi/Virsikirja.nsf/d43296c5d54e5d8dc2256de400546d8a/c261b0754aee0bdfc2256d57006a156a?OpenDocument>.
- Teddlie, Charles & Tashakkori, Abbas 2003. Major Issues and Controversies in the Use of Mixed Methods in the Social and Behavioral Sciences. Teoksessa Abbas Tashakkori & Charles Teddlie (toim.) Handbook of Mixed Methods in Social and Behavioral Research. Thousands Oaks: Sage Publications.
- The Institute of Psychological and Educational Research 2006. 35 Years of Dedicated Service to the Deprived and the Underprivileged. Kolkata: IPER.
- The Institute of Psychological and Educational Research i.a. Objectives. Viitattu 1.10.2010. <http://www.iper-india.com/about.php#>.
- Tilastokeskus 2005. Mitä on hyvinvointi? Viitattu 4.10.2010.
http://www.stat.fi/tup/kuntapuntari/kuntap_3_2005_hyvinvointi.html.
- Tilastokeskus 2006 a. Mitä sosiaalinen pääoma on? Viitattu 2.10.2010.
<http://www.stat.fi/tup/sospo/kasite.html>.
- Tilastokeskus 2006 b. Mitä enemmän sosiaalista pääomaa, sitä parempi koettu terveys. Viitattu 20.10.2010.
http://www.stat.fi/ajk/tiedotteet/v2006/tiedote_021_2006-03-30.html.
- Toikko, Timo & Rantanen, Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. 3. painos. Tampere: Tampereen yliopisto.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Ulkoasiainministeriö 2009. Intia: matkustustiedote. Viitattu 18.2.2010.
<http://formin.finland.fi/Public/Print.aspx?contentid=71224&nodeid=15735&culture=fi-FI&contentlan=1>.

UNICEF 2005. The State of the World's Children 2005. Childhood Under Threat. New York: UNICEF.

UNICEF 2006. The State of the World's Children 2006. Excluded and Invisible. New York: UNICEF.

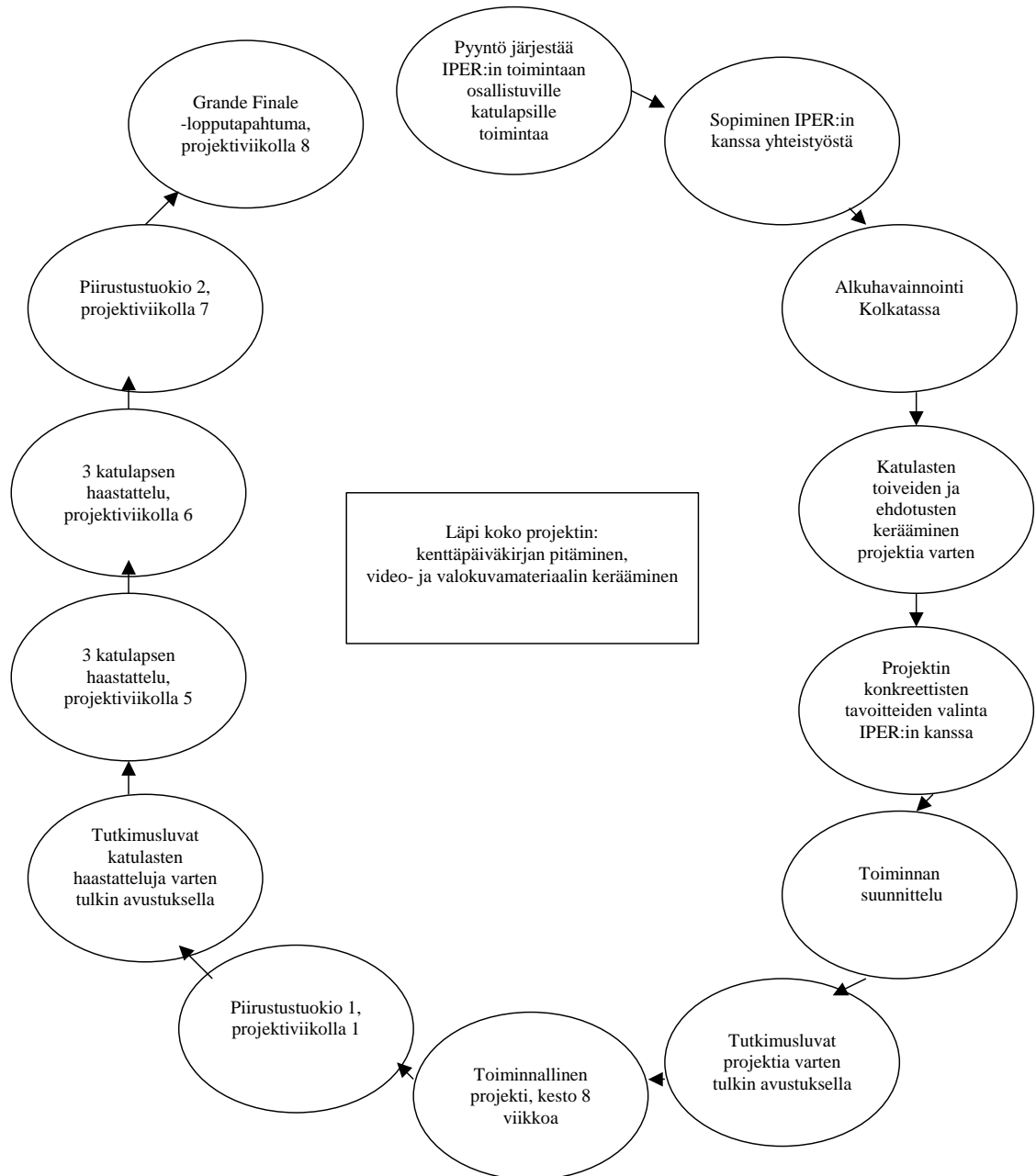
Uusitalo, Tuula 2008. Opettaja oppilaan voimaannuttajana ihanneopettajan myyttiä uhmaten. Teoksessa Kaarina Määttä ja Tuula Uusitalo (toim.) Kasvatuspsykologian näkökulmia ihmisen voimavarojen tueksi. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Virtanen, Petri 2000. Projektityö. WSOY yritysulkaisut. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Virtuaali ammattikorkeakoulu 2007. Kriittinen teoria ammatillisessa tutkimuskäytännössä. Viitattu 5.10.2010.
<http://www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464144782/1194348641731/1194356879229.html>.

World Health Organization 2009. Countries, India. Viitattu 18.2.2010.
<http://www.who.int/countries/ind/en/>.

LIITE 1: Empowering Activities at IPER – Activating Children through Music, Physical Exercises, Crafts and Games & Playing -projektin eteneminen

LIITE 2: Time Schedule

Time schedule - 5th of October to 27th of November 2009					
Groups					
Project week	Playing & games	Music	Physical exercise	Craft	Other
1	Playing	Body rhythms		Drawing portraits in pairs	Drawings session #1
2	Games & playing	Musical exercise	Musical exercise	Cut & glue toilet paper roll teddy	
3	Playing	Recordjury (Judging music)		Drawing from model teddy setting	
4	Games & playing		Relay races	Drawing hands and feet	
5			Acting/ making plays	Playing with colours, drawing leaves	Interviewing the children
6	Games & playing	Singing / Playing and games	Yoga	Human anatomy and co-operation	Interviewing the children
7				Wallsheet "Every Child is Special"	Drawing session #2
8					Grande Finale, Finishing the Project

LIITE 3: Interview for the children

INTERVIEW FOR THE CHILDREN

Subject – Daily life

- Who belongs to your family
- Who is your best friend → She or He
- How many friends do you have
- Who do you live with
- What do you do with your friends
- How often do you see them
- What do you do with your family members
- Where do you live
- What kind of home do you have
- Who do you sleep with
- What time do you go to sleep
- What time do you wake up
- How many times per day do you eat
- What kind of food you get → who gives it to you
- What would you like to eat
- What do you do when you wake up → do you do housework
- Do you get food when you feel hungry
- When you have eaten is your hunger satisfied
- Are you often ill
- Does someone take care of you when you are ill → who takes care of you
- Do you go to a doctor when you are ill
- Do you get any medication when you are ill
- Who takes care of you
- Who do you go to when you are in trouble
- Are you often sad/ Do you often feel sad
- What makes you feel sad
- Who comforts you when you feel sad
- How are you comforted

- Are you often happy/ Do you often feel happy
- Are you allowed to express your feelings at home → Are you allowed to cry, to smile, to laugh, to protest
- Does someone pray at your home → who prays
- Do you pray → How often
- Where do you pray
- Which god do you pray
- What do you pray for
- Which religion do you belong to
- Do you go to a temple, mosque or church → How often

LIITE 4: The Grande Finale Programme

Grande Finale 24th of November at 12.00 pm

The Programme

- Welcome speech
- Greetings from Finland – Song Joutsenet
- Playing – Muumi ja Jaffa
- Playing – Paper dance
- Children’s performances
 - 1) Minna’s and Mia’s group
 - 2) Iina’s and Heli’s Group
 - 3) Henriikka’s, Iina’s and Henri’s group
 - 4) Girls dancing
 - 5) Boys singing
- ”Thank you” – speech
- Finnish farewell song – Jäähyväiset
- Gallery walk / Write your name on the guestbook